

ALUMINIJ

Glasilo delovnega kolektiva tovarne glinice in aluminija »Boris Kidrič« Kidričevo

IZDAJA DELAVSKI SVET
TOVARNE GLINICE IN
ALUMINIJA
»BORIS KIDRIČ«
KIDRIČEVO

UREDNIŠKI ODBOR

Franc Meško — predsednik,
Stane Tonejc, dipl. inž. —
odgovorni urednik, Filip Dolinar,
Stojan Kerbler, dipl. inž.,
Rozika Klančnik, Franc Klemenčič,
Anton Kozoderc, Franc Lah,
Ivo Tušek, Franc Vrljič.

Tisk ČP Mariborski tisk
Maribor
Rokopisov in slik ne vračamo

ŠT. 2

FEBRUAR 1969

LETNIK VII.

Našim ženam ob njihovem prazniku

Leto se je hitro obrnilo in že smo spet pred mednarodnim praznikom žena, ki ga 8. marca praznujejo vse delovne žene širom sveta. Zato naj bo tudi teh nekaj vrstic namenjenih našim delovnim ženam v našem podjetju in tudi zunaj njega v našem naselju in okolici.

Čeprav je morda včasih pogled daleč nazaj v zgodovino preveč dolgočasen ali morda celo manj pomemben, je lahko tudi zanimiv — predvsem, če govori o taki preteklosti, kot je to bila borba žena za njihove pravice. Na hitro se spomimo za celih 60 let nazaj, ko so na demonstracijah ameriških socialistov žene zahtevale volilno pravico in s tem seveda tudi enakopravnost, ki je še danes, po tolikih letih, ne poznajo v mnogih državah, kjer se žene še vedno borijo za le-te. Toda zgodovina gibanja žena za njihove vsakdanje pravice sega še mnogo dalje nazaj, vendar sodim, da je bolje, če se za hip ustavimo tudi pri obdobju, ko so se naše žene matere borile pred 28 leti v raznih organizacijah in pozneje ramo ob rami, v mnogih četah, brigadah, korpusih in divizijah, ki so osvobodile tako dolgo podjarmljeno in poteptano deželo. Tako je pred 24 leti slednjič tudi pri nas napočil čas, ko je lahko naša žena popolnoma uveljavljala svoje vsakdanje pravice povsem enako kot možje.

Z delavskim in družbenim samoupravljanjem je tudi napočil čas, ki omogoča vsem našim proizvajalcem, da postanejo resnični kovači svoje sreče, s čimer pa so bile tudi odprte najvišje možnosti, da žene-proizvajalke in matere povsem enakopravno posegajo v vsa področja našega družbenega in gospodarskega življenja. Mnogokrat smo govorili, da našim ženam manjka pogum za aktivno poseganje v delo naših družbenih organizacij in organov delavskega samoupravljanja, vendar pa sodim, da temu ni v celoti tako in da je treba osnovne vzroke tem pojavom iskati še kje drugje in ne le pri teh »pogumnih« ženah-proizvajalkah. Eden bistvenih vzrokov

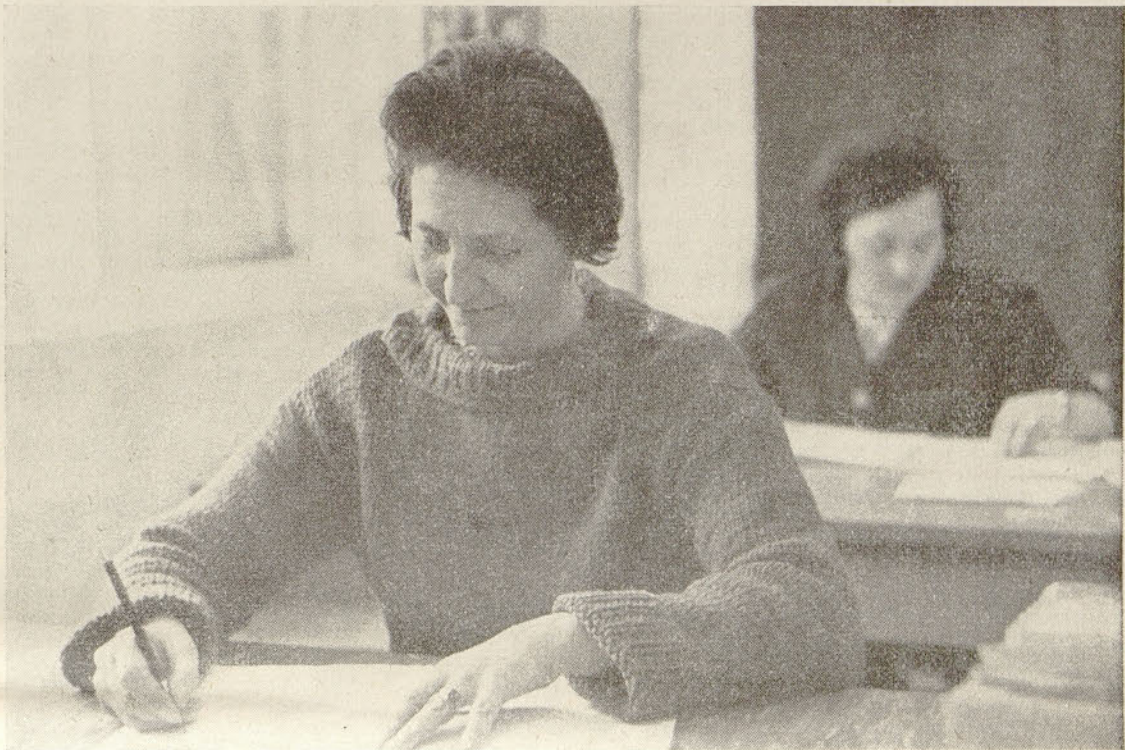
je še vedno v mišljenju dela članov kolektiva, ki se še vedno ne morejo sprijazniti s tem, da bi naj žena enakopravno z njimi odločala o nekaterih problemih. Še vedno je mnogokrat slišati pripombe, da so žene le za opravke v gospodinjstvu in da se naj zato ne vmešavajo v reševanje drugih družbenih, političnih ali gospodarskih problemov.

To je prav dobro opaziti tudi v našem kolektivu, saj si drugače ni moč tolmačiti dejstva, da je v naših samoupravnih organih kot tudi v družbenopolitičnih organizacijah v tovarni in v naselju tako malo žena, čeprav bi vsi morali skrbeti za to, da bi si žene čimbolj uveljavile svoje pridobitve in načela, ki jih naša družbena ureditev daje ženi-proizvajalki in materi.

Prav tako pa ni treba pri vsem tem, kar sem omenil, pozabiti tudi tega, da mnoge zaposlene žene niti ne morejo aktivno delovati v nekaterih organizacijah, ker jih po končanem delu čaka doma že drugo delo, pri katerem ostanejo največkrat osamljene in jim tako več niti ne preostane časa ali volje za kakršnokoli sodelovanje v kakšni organizaciji, saj so v tem primeru potrebne le še zasluženega počitka.

K vsem tem problemom moramo dodati še to, da pri nas še vedno nimamo urejenega varstva otrok in mladine in da smo prav na tem področju nekje med zadnjimi v Evropi. Tako že tudi lažje dobimo odgovor na vprašanje, zakaj naše žene več ne sodelujejo v družbenopolitičnem delu. Čeprav nam vsi omenjeni primeri povedo marsikaj, pa se moramo boriti za to, da se bodo naše žene le bolj uveljavljale v našem vsakdanjem življenju, pri čemer pa seveda ne smemo pozabiti tudi na sočasno reševanje drugih problemov, ki ovirajo vključevanje žena v vsakdanje politično življenje.

To je prav gotovo naša skupna skrb, od katere preveč radi odstopamo, namesto da bi bolj aktivno pomagali in razbremenili zaposleno ženo-matere (Nadaljevanje na 2. strani)

Prisrčne čestitke vsem ženam ob 8. marcu

ZA KREPITEV VSELJUDSKE OBRAMBE TER CIVILNE ZAŠČITE

O vseljudski obrambi in civilni zaščiti je bilo v zadnjih nekaj mesecih že mnogo povedanega, vendar pa ne toliko, da ne bi o tem pomembnem vprašanju bilo potrebno še spregovoriti in tako tudi naše člane kolektiva podrobneje obvestiti o nekaterih pomembnih vprašanjih. Vse to je postalo že tako aktualno, da bi moral biti o tem temeljito seznanjen vsak naš državljan. Po tistem lanskem 21. avgustu, ko so sile varšavskega pakta nenadoma zasedle bratsko Češkoslovaško, je bilo poudarjeno, da je v tem času med drugim zelo pomembna tudi vloga našega tiska, da do podrobnosti obvešča prebivalstvo o vseh dogodkih okrog tega razpleta.

Prav to me je tudi navedlo, da napišem o tem nekaj najzanimivejših stvari, ki smo jih med drugimi obravnavali tudi na seji IO občinske konference SZDL Ptuj, ko smo med drugim imenovali tudi koordinacijski odbor za vprašanja narodne obrambe v ptujski občini. Odbor že tudi vsestransko deluje.

O tej, za nas pomembni temi, pa je konec lanskega leta razpravljala tudi koordinacijski odbor za vprašanja obrambe pri republiški konferenci SZDL Slovenije, kjer so bili obravnavani predvsem nekateri problemi strokovnih organizacij in društev v zvezi z obrambnimi pripravami in aktualnimi problemi civilne zaščite.

Za nas bo prav gotovo najzanimivejši tisti del, ki govori o vlogi in pomenu enot samozaščite v naselju in krajevni skupno-

sti, saj je civilna zaščita pri nas vse pomembnejša.

Tako moramo vsi vedeti, da ima civilna zaščita dve delovni področji, od katerih obsega prvo izvajanje priprav in ukrepov za zaščito ljudi in imetja v vojni, pred zračnimi in drugimi oblikami napadov, bodisi s klasičnim orožjem ali orožjem za množično uničevanje, ter reševanje po napadih, drugo pa vprašanje reševanja pri naravnih in drugih hudih nesrečah, pri katerih je ogroženo zdravje in življenje velikega števila ljudi ali premoženja v velikem obsegu. Po svojem namenu je torej izrazito humanitarna organizacija, saj je njena naloga pomagati ljudem, ki so se znašli v težavah zaradi vojne ali druge nesreče.

Iz teh nekaj vrstic je že razvidno, da je v organizacijskem pogledu civilna zaščita zasnovana tako, da v omenjenih primerih lahko zagotovi hitro osnovno pomoč prizadetim, prav tako pa tudi izvajanje zahtevnejših reševalnih operacij. Tako ima številne enote za pomoč in reševanje, ki se glede na osnovni namen in delovno območje delijo na dve kategoriji, in sicer na enote samozaščite ter teritorialne enote civilne zaščite.

Enote samozaščite se osnujejo v mestih po velikih stanovanjskih hišah oziroma po ulicah, če v naselju prevladujejo majhne stanovanjske zgradbe, ter tudi po strnjenih vaseh in krajevnih skupnostih. Povsem razumljivo pa je, da to organizirajo tudi delovne organizacije in ustanove, kar je predvsem važno tudi za

nas, saj nam prav gotovo v primeru napada iz katerekoli strani ne bi bilo prizaneseno. Delovno območje enote obsega zgradbo, ulico, naselje, krajevno skupnost oziroma delovno organizacijo, iz katere so ljudje, ki tvorijo enoto. V primeru, da po morebitnem napadu ali nesreči ni potrebe po reševanju, bo vsekakor taka pomoč dobrodošla kje v bližini, zato bo seveda že sama solidarnost do prizadetih narekovala enoti, naj se vključi v reševanje tudi zunaj območja, ki ga ima. Sodelovanje v enotah samozaščite je vsekakor humana naloga in obenem tudi patriotična dolžnost vsakega posameznika, ki se mora zavedati, da mu je sveta dolžnost braniti tisto, kar mu je dala socialistična skupnost v upravljanje. Je pa po drugi strani ta dolžnost predpisana tudi z zakonom o narodni obrambi ter republiškim zakonom o varstvu pred naravnimi in drugimi hudimi nesrečami. Po teh predpisih so obvezniki vsi moški, ki so izpolnili šestnajst let, če nimajo vojaške razvrstitve ali civilne razvrstitve druge, prav tako pa tudi žene brez majhnih otrok. Oba zakona pa obveznikom nalagata tudi dolžnost, da se s poukom in vajami usposobijo za naloge, ki bi jih kot pripadniki enot samozaščite morali opravljati, bodisi ob naravnih ali drugih hudih nesrečah ali v vojni.

Delovno območje teritorialnih enot civilne zaščite, ki so manj številne in med katere prištevamo specializirane enote in združene odrede, je pa mnogo širše (Nadaljevanje na 8. strani)

PROBLEMI ZAPOSLENIH ŽENA

Vzgoja in nega otrok, služba in gospodinjstvo — pa samo en človek, ki mora vse to opravljati: zaposlena mati! Kakšen je njen dan, če ima tri otroke in poklic, s katerim je polno zaposlena? Predvsem mora vstati prva v hiši, da pripravi in pospremi otroke v jasli, vrtec ali šolo. Potem, ko je poskrbela za otroke, se prične osem ur napornega dela za strojem ali v uradu. Razen tega pa mora nakupiti še vse potrebno za gospodinjstvo. Otroci čakajo, da pride mati po njih. Nadaljnje njene naloge so posli po hiši in nega otrok. Toda to še vedno ni vse. Otroke je treba tudi vzgajati. Tudi zakonskega življenja ne sme zanemariti. Treba je zadostiti skupnim kulturnim interesom. Kako pa je z nadaljnjim izobraževanjem? Končno se razvoj ni zaustavil niti v industriji niti na drugih področjih. Iz dneva v dan rastejo zahteve po vse večji strokovni usposobljenosti in intelektualni dejavnosti zaposlenih. To od vsakogar zahteva največjo zavzetost, se pravi tudi od vseh, ki niso obremenjeni z dvakratnim in trikratnim delom, kot je zaposlena žena.

(Nadaljevanje s 1. strani)

ter, ki bi prav gotovo rada sodelovala marsikje, če bi bili njeni delovni in drugi pogoji bolj izenačeni z moškimi proizvajalci. Naš hitri gospodarski razvoj pa nam po drugi strani jasno govori o tem, da mora biti v njega vključenih mnogo več žena, ki so že v času štiriletne osvobodilne vojne dokazale, da so lahko povsem enakovredne in enako pravne. Čeravno je pred ženami še mnogo perečih problemov, kljub temu nikakor ne smejo čakati na to, da bi le-te reševal kdo drug, le naša skupna pomoč mora biti v tem, da bodo čimprej in čim bolj zaživele razne ustanove, ki bodo prevzele nase pretežni del skrbi za otroke in družine. In šele takrat bomo lahko govorili o aktivnejšem vključevanju žena v različne družbene organe, od samoupravnih organov v delovni organizaciji do organov v občini, republiki in celo v zvezi oziroma federaciji.

Že na kandidacijskih zborih in na bližnjih volitvah v skupščinske organe ne pozabimo na naše žene — seveda predvsem tiste, ki bodo lahko opravljale mnoge funkcije v naših organih. To bo vsekakor za njih veliko priznanje in spodbuda za nadaljnje aktivnejše delo, če bodo čutile vsestransko našo podporo in pomoč na vseh področjih naše politične aktivnosti.

Vsem zaposlenim ženam-proizvajalkam in materam v tovarni, naselju in ptujski občini želimo ob njihovem prazniku mnogo družinske sreče, v službi mnogo uspehov pri njihovem delu, doma pa mnogo zadovoljstva in osebne sreče ter blaginje. Naj bo 8. marec zares njihov praznik, saj ga bo praznovalo milijone žena po vsem svetu.

Franc Meško

Znanstvene raziskave so pokazale, da vse večje strokovne zahteve, s katerimi se srečuje zaposlen človek v dobi družbene in znanstveno-tehnične revolucije — ustvarjajo zaposleni ženi naspotja med njenimi službenimi in družinskimi dolžnostmi, zaradi česar je ogroženo njeno zdravje in družinsko življenje. Poskusne raziskave fiziologov in industrijskih psihologov so pokazale, da dobijo ljudje, ki se jim kopiči preveč dela, katerega ne morejo sproti opraviti, nevrotične motnje, upada pa jim tudi delovna sposobnost. Zaradi tega je treba gledati na težave zaposlenih žena tako z zdravstvenega kot s socialnega stališča.

Gre za srečo in zdravje žene, pa tudi za harmonijo v zakonu in družini. Sočasno pa gre tudi za vprašanje, kako delavki-materi omogočiti strokovno izobraževanje, da tudi tem ženam omogočimo popoln razvoj duševnosti; da imajo veselje do svojega dela in poklica, tako da bo enakost žensk in moških na vseh področjih postala stvarnost. Osebna želja žensk do uspešnega dela v njihovem poklicu in sočasno do harmoničnega življenja se popolnoma ujema z interesi družbe, ki želi, da naj ženske enakopravno sodelujejo na vseh ekonomskih in kulturnih toriščih, v srečnem zakonu in dobri vzgoji otrok. Zato socialistična družba ne sme biti ravnodušna, kadar je mati z malimi otroki zaradi nerešljivih težav izključena iz družbenega in poklicnega življenja.

Za vse nas, za vse kulturne ljudi ne sme več obstajati vprašanje, ali se naj ženske izšolajo za kak poklic ali ne. V svetu se iz dneva v dan povečuje število zaposlenih žena.

Dandanes v vseh razvitih deželah mnogo delajo na tem, da bi čim bolj pomagali zaposleni materi. Vendar ostaja ob vseh uspehih pri teh prizadevanjih, še mnogo nerešenih stvari, glede dela, higijene in zaščite zaposlenih žena. Zato si je treba še naprej prizadevati, da bi čim bolj olajšali delovne in življenjske pogoje zaposlenih mater. Iz izkušenj, ki jih imajo v raznih državah, lahko vidimo, kako je mogoče zaposleni materi pomagati, da uskladi svoje delovne dolžnosti z dolžnostmi matere in žene.

Cisto naravno je, da novi položaj, ki ga imajo ženske v socialistični družbi, poraja mnogo novih problemov. Eden od teh je, ker morajo ženske pri nas še vedno opravljati vsa hišna opravila same, saj se še nismo otresli miselnosti o privilegiranim

položaju moža v družini. V posvetovalnicah za zakonce dobro vedo, da mnogo sporov v družini nastane zaradi tega, ker mož svoji zaposleni ženi noče pomagati pri vzgoji in negi otrok. To daje slutiti, da postajajo zaposlene žene vse bolj in bolj samozavestne, zavedajoč se svoje ekonomske neodvisnosti. V omenjene posvetovalnice prihajajo po nasvete predvsem žene, ki jim je dovolj tega, da na svojih ramah nosijo vse breme družinskih skrbi, čeprav one prav toliko delajo v tovarni ali uradu kot možje.

Problemi zaposlene matere rastejo s številom otrok. Na žalost še ni dovolj raziskano, kako zaposlenost matere vpliva na duševni in telesni razvoj otrok. Znano pa je to, da otroci zaposlenih mater v šoli napredujejo prav tako hitro kot otroci, katerih matere niso zaposlene.

Družba bi se morala posebej zavzeti za matere samohranilke; zakoni sicer za njih predpisujejo socialno in materialno zaščito, vendar to ni dovolj. Nedvomno ima mati samohranilka mnogo več težav pri vzgoji in vzdrževanju otrok, kot žena, ki ima to srečo, da ji pri premagovanju vsakdanjih težav pomaga mož.

Zavedajmo se torej, da ima družba veliko odogovornost do zaposlene matere in njenih otrok! V središču pozornosti mora biti ohranitev zdravja zaposlene matere. Te važne naloge pa seveda ne more rešiti samo zdravstvena služba. To je naloga celotne družbe. Zdravstveno zaščito matere je treba razvijati počasi, tako da je lahko sistematska, saj je v tesni povezavi z družbeno-ekonomskim razvojem. Med drugim pripomore k telesni in duševni razbremenitvi žena tole: šolsko varstvo otrok, kjer se otroci tudi hranijo, boljše in cenejši servisi, ugoden razpored delovnega časa, večje možnosti materam in njihovim otrokom za letni dopust, povečanje števila in izboljšanje kvalitete raznih otroških ustanov.

ROČNI GRELEC

Na Japonskem so pred kratkim izdelali grelec, ki je pripraven za nošnjo. Grelec, ki koristi za gorivo bencin, se lahko nosi med obleko in spodnjim perilom. Obratuje lahko nepretrgano 10 ur. Grelec je primeren za terenske delavce, za ljubitelje zimskih športov, za ribiče, lovce itd. Grelec stane na Japonskem 5,5 dolarja. Temperatura površine grelca se giblje med 45°C in 55°C. Grelec je opremljen z naramnicami in pasom. Teža celotnega grelca je 270 gramov.

Dita Plej pri vpisovanju rezultatov analiz

Pred jedilnico v elektrolizi B

NEKAJ VTISOV S SIMPOZIJA

Ker ni časa za obširen povzetek iz poročil in razprav, ki smo jih poslušali vse do večera, bi omenil le nekaj misli, vzetih izpod drobnogleda, v zvezi s pripravo in samim potekom konference. Obširna poročila bodo objavljena v naslednji številki, ker je ta ob konferenci bila že na poti v tisk.

Izgleda, da so o poročilu dela tovarniškega odbora sindikata mogli razpravljati delegati, ne pa tudi vsi vabljeni in gostje, saj z vabili niso vsi prejeli potrebnih materialov niti dnevnega reda, kar se ne bi smelo zgoditi.

Zbor se je kljub temu vsaj v začetku čisto normalno odvijal z začetnim skupnim referatom, ki bi lahko bil še bolj konkreten, ne pa, da smo morali zopet poslušati že znane parole in podobno. Večina diskutantov je s svojo neodločnostjo pokazala, da še vedno ne ve, kaj je sindikat, predvsem sedaj, kakšna je njegova resnična vloga v naši družbi in, če ga ima, kakšen je ta položaj v našem delovnem kolektivu.

Pravega pomena sindikata kot borbene organizacije v naši tovarni ne ve menda nihče, ali pa malokdo, zato bi bilo nesmiselno in neupravičeno grajati delo izvršnega odbora, kolikor ga je bilo. Da sindikalna organizacija ni športno društvo in socialno zavarovanje, smo končno le ugotovili!

Veliko prisotnih delegatov in drugih je pričakovalo od konference oziroma občnega

zбора jasno sliko o reorganizaciji sindikalne organizacije in njenem nadaljnjem pomenu in delovanju. Žal o tem ni nihče spregovoril, čeprav se verjetno v kolektivu le kdo ukvarja po študijski metodi s tem problemom.

Tako so se ob na hitro izvedenih volitvah prisotni prvič spoprijeli z reorganizirano organizacijo. Morali so voliti 60 članov bodočega zbora po že točno določenih propozicijah in ključu, ne da bi vedeli, kakaj takšen ključ in zakaj sploh 60 članov, kdo je to določil ter zakaj je to dobro in koristno?

Baje naj bi bil tako svetoval Občinski sindikalni svet!? Druga varianta opravičuje 60-članski zbor kot protiutež delavskemu svetu? Na zahodu bi temu rekli vloga opozicije. Če je pa to razumeti tako, potem v zbor sindikata ne bi smeli voliti članov DS oziroma sploh organov upravljanja.

Tudi v vodstvih sindikalnih organizacij po delovnih enotah ne bi smeli biti člani SP in drugih samoupravnih organov. To je potrebno vsekakor dobro preučiti! Če ni tako, kot kaže, potem je nujno potrebno obrazložiti namen zbora osnovne organizacije sindikata v TGA.

Pri sedanjem ključu pa zbor tudi ne more biti resnična protiutež DS. Poglejmo primer, ko bodo zagovorniki nekega nepravilnega in za kolektiv nekoristnega sklepa le tega izglasovali na DS in bi ga naj potem ti člani obravna-

Nekaj vtisov s simpozija o delovnem času

V dneh od 26. do 30. januarja t.l. sem se udeležil simpozija o delovnem času, ki ga je na Bledu priredila zvezna komisija za delovni čas. Simpozij, na katerem je sodelovalo 250 domačih in tujih strokovnjakov, je bil prvi tak zbor po petih letih pri nas.

Udeleženci simpozija smo najprej poslušali, kaj je bilo v petih letih pri nas storjenega glede delovnega časa. O najnovejših izsledkih iz tega področja pa so nas seznanili ugledni tuji strokovnjaki. Po končanem splošnem delu simpozija smo se udeleženci razdelili na skupine. Vsaka skupina je obravnavala materijo (ki zadeva delovni čas), s svojega strokovnega področja. Najprej sem nameraval delati v sociološki skupini, vendar sem videl, da se bo ta skupina ukvarjala predvsem s teoretskimi problemi in še to o dejavnostih zunaj industrije. Zaradi tega sem raje delal v medicinski skupini, v kateri so bile diskusije bolj konkretne.

Naša skupina je imela nalogo preučiti temo: »Medicinski aspekti uvajanja novega delovnega časa.« Obravnavali smo ta vprašanja: »Zdravstveni aspekti dvainštrideseturnega tednika«, »Variranje produktivnosti in utrujenost glede na dolžino delovnega tedna.« »Nekaj aktualnih problemov v zvezi s prehrano delavcev« in »Delovni čas in poškodbe pri delu«.

Kot prvo je imela naša skupina namen raziskati, kakšen je optimalni začetek delovnega ča-

sa za nas Jugoslovane. Člani skupine smo menili, da je pri tem sicer res treba upoštevati posebnosti posameznih podjetij, vendar to ne na račun popuščanja mnenju tistih, ki zahtevajo delovni čas, ki je v nasprotju z vsemi znanstvenimi izsledki in izkušnjami razvitejših držav. Menili smo, da bi bilo primerno, če bi pri nas veljal »zimski« in »letni« delovni čas. Pričetek »letnega« delovnega časa ne bi smel biti prej kot ob 7. uri, »zimskega« pa ne pred osmo uro. Prav tako smo bili vsi soglasni, da je treba odločno in ostro obsojati prehitro pričetek dela v večini naših podjetij. S tem smo seznanili tudi vse druge udeležence simpozija.

Naša skupina je med drugim ugotovila še to: prosti čas, ki so ga delavci pridobili s skrajšanjem delovnega časa, po navadi zelo neracionalno izkoristijo. Na žalost je med prostim časom čas za vse drugo, le za regeneracijo delovnih sposobnosti ga zmanjka. Strokovnjaki, ki se s tem ukvarjajo, opozarjajo v podjetjih, ki so prešla na skrajšani delovni čas, porast alkoholizma. Iz tega lahko sklepamo, da se ljudje v prostem času dolgočasijo, kar jih med drugim vodi tudi v alkoholizem. Nekateri ljudje preprosto ne vedo kaj početi s svojim prostim časom. Zaradi tega je neumestno, ko nekateri zahtevajo, da bi bil začetek dela ob 6. uri zjutraj, češ da bodo imeli tako več prostega časa. V takih zahtevah se ponavadi skriva lov

za honorarnim delom v prostem času.

Zelo zanimiv je bil prispevek profesorja Lamberta (profesor je sodelavec mednarodnega biroja za delo). Profesor Lambert je dejal, da je dobil vtis, da hočemo v Jugoslaviji biti na vsak način moderni, pa naj nam to koristi ali ne. Tisti, ki hočejo kakorkoli spreminjati delovni čas, se morajo pri tem opirati na rezultate poprejšnjih znanstvenih raziskav. Menil je, da nekateri, ko zagovarjajo hiter pričetek dela zaradi klimatskih posebnosti v Jugoslaviji, pozabljajo, da so ljudje, ki žive v krajih s toplejšim podnebjem, na to klimo navajeni in jo lažje prenašajo kot tujci. Torej temu vprašanju ni treba dajati prevelikega pomena.

Profesor Lambert je v svoji diskusiji opozoril tudi na nesreče pri delu, ki, kot kažejo raziskave, rastejo ob polovici delovnega časa. Podjetja rešujejo to z odmorom, med katerim delavci tudi jedo, po navadi obilno in neprimerno hrano, ki prej zavira kot pa pospešuje delovni učinek. Podjetja bi morala predvsem poskrbeti, da bi delavci dobili obilen obrok hrane pred pričetkom dela. Med delom pa naj bi imeli delavci več kratkih pavz. Na sredi dela (med deseto in enajsto uro) pa odmor za kavo ali čaj.

Glede zgodnjega pričetka dela je profesor Lambert dejal: »Kolikor hitreje vstanemo, večja je verjetnost, da bomo vstali v času, ko človek nima apetita. To se pravi, da bomo pričeli delati, ne da bi bilo naše telo na delo fiziološko pripravljeno.«

Na koncu je simpozij sprejel nekaj sklepov, ki pa so bili, na žalost le deklarativni: pozitivne odredbe zakonov in samoupravnih aktov, ki govore o delovnem času, je treba dosledno izvajati. Vse predpise o delovnem času, ki ne ustrezajo, pa je treba spremeniti in uskladiti z rezultati, ki so jih na tem področju dosegle industrijsko razvite države.

Potrebno je zagotoviti sistematsko in dolgoročno spremljanje in raziskovanje fizioloških, psiholoških, socioloških in drugih aspektov trajanja in razporeditve delovnega časa. Vse spremembe delovnega časa je treba opravljati le na podlagi temeljitih poprejšnjih raziskav.

Takih in podobnih deklarativnih sklepov (ki nikogar ne obvezujejo), je simpozij sprejel še več, vendar se mi jih ne zdi potrebno omenjati, zato sem se omejil le na zapis stvari, ki so se mi zdele najpomembnejše.

(Nadaljevanje na 8. strani)

Nov delavec v podjetju

Vsak je nekoč pričel delati. Prvi vtisi o podjetju so bili različni, odvisni od tega, v kak kolektiv smo prišli. Toda, če se spomnimo prvega dne, ko smo pričeli delati, moramo priznati, da smo se počutili kaj neobgljeno.

Človeku je potrebno kar precej časa, da se navadi na novo okolje. Kadar pa pride novinec v veliko podjetje (kot je na primer naše), kjer je delo specializirano, lahko traja navajanje na novo sredino zelo dolgo. V tem času pa je novi delavec izpostavljen pri delu mnogim nevarnostim.

Ponavadi delamo osnovno napako, ko pustimo novega delavca samostojno delati, misleč: se bo že kako »znašel«. Seveda pri tem ne mislimo nič slabega, čeprav so lahko posledice katastrofalne. Često namreč ta »se bo že znašel« botruje nesrečam, v katerih ni prizadet samo novinec, ampak so žrtve nesreče tudi njegovi starejši tovariši, ki mu niso pravočasno pomagali spoznati nevarnosti, ki prežijo nanj na delovnem mestu. Zatorej je treba take navade spremeniti, pri čemer moramo sodelovati vsi.

Delovna skupnost mora novega delavca sprejeti takoj za enakovrednega člana. Moramo mu razložiti posebnosti podjetja (to delamo pri nas v izobraževalnem centru, vendar to še ni dovolj). Pri tem moramo njegovo pozornost usmeriti na delovna mesta, na katerih se pogosto pojavljajo nesreče. Največjo odgovornost, da se bo novinec čimprej vživel v novo delovno okolje, ima njegov neposredno nadrejeni, to je pri nas ponavadi predelavec. Lepo in prav bi bilo dati vsem na novo sprejetim pismena navodila o delu in o nevarnostih, ki so povezane z delom. Najbolj prav pa je seveda, da novinci opravijo, preden pričnejo samostojno delati, kratek tečaj, v katerem se naučijo vse o svojem bodočem delovnem mestu.

Najbolj neposredna in najbrž najboljša pa je metoda, da delavci sami poučujejo in skrbijo za novince. Ta navada, bi se morala koreniti v vsakem podjetju. Tak način poučevanja omogoča mladim delavcem, da na osnovi svojih zapažanj, zastavljajo vprašanja izkušenim delavcem.

Navadno je novinec mlad tudi po letih. Vsi pa vemo, da mladi ljudje, zaradi neizku-

šenosti, radi delajo napake. Prav zaradi tega pa je treba tem mladim delavcem še bolj pomagati kot starejšim tovarišem. Mladim ljudem je treba njihovo hrabrost nekoliko brzdati, saj imajo navado podcenjevati vsako nevarnost. Pri mladih delavcih je najbolj nevarno to, ker se njihova hrabrost kaže prav takrat, ko bi je bilo najmanj treba in je ni moč z ničimer opravičiti. Zelo pomembno pri mladih delavcih je tudi to, da jih moramo že takoj, v začetku njihove delovne dobe, vzgojiti v delavce, ki se bodo znali vse življenje varovati nevarnosti, ki jim grozijo na delovnih mestih. Pregovor pravi: kar se Janezek nauči, Janez zna! Kar se naučimo v mladosti, ostane v nas vse življenje.

Ne smemo pa misliti, da so potrebni pomoči samo delavci, ki so mladi po letih. Vsaka sprememba okolja je težka, pa naj bo človek, ki jo doživi, mlad ali star. Mogoče se kdaj starejši človek še teže vživi v novo okolje kot mlad.

Zlasti težavna je popolna zamenjava delovnega okolja. Če npr. delavec, ki je vedno opravljal le kmečka dela, pride na delo v veliko industrijsko podjetje, mora popolnoma spremeniti način svojega dela. Soočiti se mora s čisto novimi nalogami in nevarnostmi. Najtežja je za takega delavca v podjetju, kjer je pogostnost nesreč velika.

Pri statističnem raziskovanju nesreč pri delu se je pokazalo, da novi delavci le redko doživijo nesrečo takoj, ko pričnejo delati. Toda takoj, ko delavec meni, da se je že vsega naučil in prične delati hitreje in manj previdno — je nesreča tu! Torej delavca ni treba učiti in nadzirati le prve dni njegovega dela v podjetju, ampak tudi pozneje, dokler nismo prepričani o njegovem poznavanju vseh nevarnosti, ki mu grozijo pri delu. Zlasti je hvaležno tako delo z mladimi ljudmi, tudi zaradi tega, kar ne preprečujemo nesreč samo neposredno, ampak si vzgojimo ljudi, ki bodo vedno pripravljeni pomagati pri preprečevanju nesreč.

Redno kontaktiranje z novinci bo pri njih ustvarilo odnos, ki ne bo pozitiven samo do dela, ampak tudi do vseh ukrepov, ki so potrebni za varno delo.

D. F.

O DELOVNEM ČASU

vali v zboru sindikata. Rezultat je jasen, tudi sindikat bo potrdil ta »nezakoniti«, pa vendar samoupravni in polnomočni sklep. Če je to koristno za kolektiv, naj o tem v celoti ta odloča, ne pa le nekaj članov.

Da je konferenca potekala slabo pripravljena in precej neregularno, govori še več drugih dejstev. Poglejmo si recimo volitve v reorganizirano vodstvo, ne da bi konferenca sprejela pravila nove organizacije ali vsaj sklep o reorganizaciji vodstva. Na koncu pa je konferenca temu fiktivnemu vodstvu dala celo vsa pooblastila za sprejem pravil.

Zato pač, da bo občni zbor ali konferenca, kaj je pravzaprav to bilo, ne vem, čimprej pri koncu. Potrditve kandidatne liste ne smemo smatrati kot sklep o reorganizaciji vodstva in potrditev pravilne porazdelitve števila članov po delovnih enotah. Če je ključ res nujno potreben v razmerju zaposlenih po delovnih enotah, je to potrebno utemeljiti, ne pa ga določiti kar iz stare navade in, če mora tako biti, je nesmiselno, da potem nekdo iz prometa voli kandidata iz energetike, če se z njim ne strinja, itn.?

Torej, če bomo v zboru imeli reprezentante delovnih enot, si jih naj te same izvolijo, kar je edino samoupravno. Samoupravno pa je tudi, da konferenca voli v zbor tiste kandidate, ki so po njenem mnenju najustreznejši, ne pa

tiste, ki jih mora voliti zaradi interesnih teženj delovnih enot?

Zaključek iz tega razmišljanja je takšen: spremeniti je potrebno sistem volitev ali pa sistem kandidiranja v zbor osnovne organizacije sindikata v TGA. Sedanji sistem namreč ni prepričljiv, če upoštevamo dejstvo, da se sindikat osvobaja vseh vplivov in bazira na samoupravnih osnovah. Tudi to ni samoupravno, da bi morali biti predsedniki osnovnih organizacij po delovnih enotah neposredni člani zbora ali celo predsedstva ali kako se bo že imenoval po novem dosedanji izvršni odbor.

Tega ni potrebno posebej dokazovati, vprašam pa le, kdo si bo lahko privoščil izostanek z delovnega mesta za seje osnovne organizacije v delovni enoti, njenega vodstva, zbora, njenega predsedstva in mogoče še delavskega sveta ter kakšnega drugega organa, ki zaseda med delovnim časom, in to svojo odsotnost tudi opravičil?

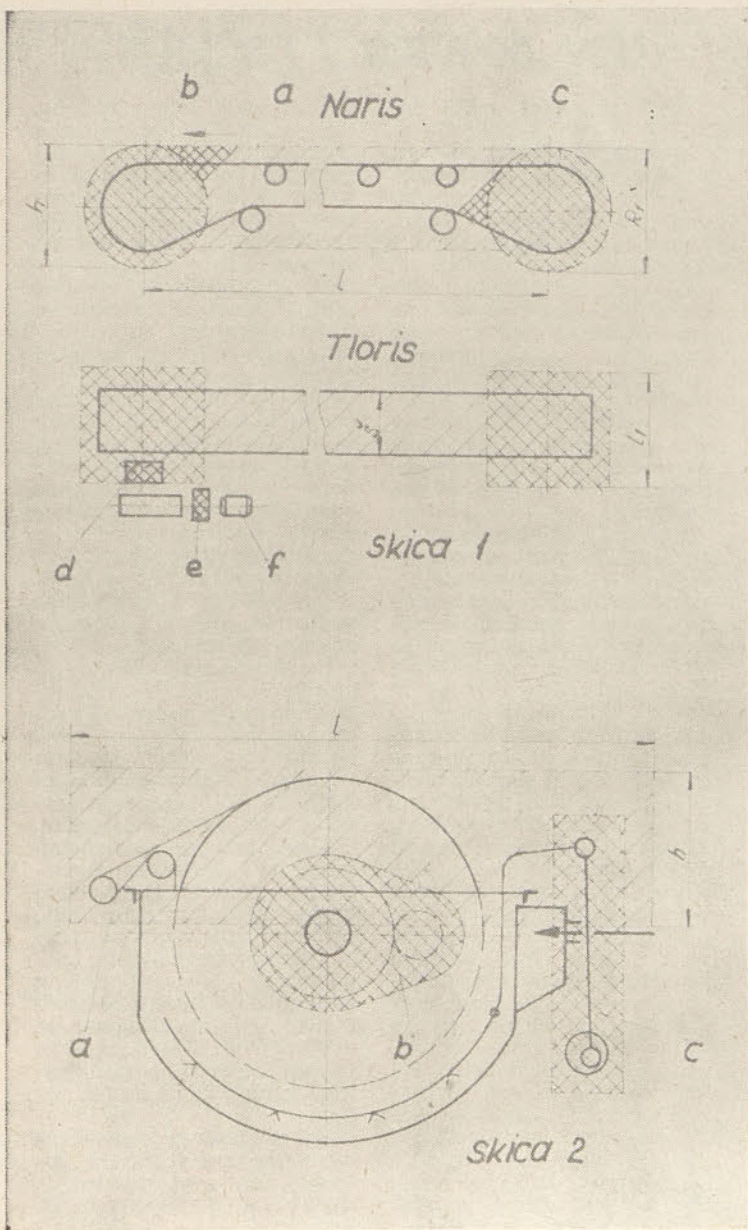
Sicer je pa tako kopičenje funkcij in dolžnosti nesmiselno in neutemeljeno. Logično pa je, da vabimo na seje višjih organov vse za to zainteresirane funkcionarje in tako nič ne tvegamo s sklepčnostjo, ki je pri nas že tako kritična!

Na koncu ni bilo izvedeti niti rezultatov volitev. Da bi bilo vsega konec, so prisotni navdušeno pozdravili predlog,

(Nadaljevanje na 8. strani)

Iz komandnega prostora v separaciji

TEHNIČNIM IZBOLJŠAVAM IN RACIONALIZACIJI VEČ POZORNOSTI

OBCNI ZBOR DRUŠTVA INŽENIRJEV IN TEHNIKOV JE LETOS ŽE DRUGIČ V ZADNJIH LETIH RAZPRAVLJAL O NOVATORSTVU IN NA TEM PODROČJU DELOVANJA ZADAL NEKAJ KONKRETNIH NALOG NOVEMU UPRAVNE MU ODBORU DRUŠTVA. BOLJ ŠIROKO ZASNOVANO AKCIJO PA JE SPROŽIL PRI NAS OSMI KONGRES ZVEZE MLADINE SLOVENIJE, KI JE CELO V RESOLUCIJI O VLOGI IN NALOGAH MLADINE PRI URESNIČEVANJU DRUŽBENE IN GOSPODARSKE REFORME POSVETIL NOVATORJEM, RACIONALIZATORJEM IN RAZISKOVALCEM POSEBNO POGLAVJE, SEVEDA S POUČENOM NA MLADIH.

Predvsem tem primanjkuje podrobno, v prosti razpravi, po-ustrezni pogoji dela in možnosti raziskovanja. Nikakor ni dovolj možnosti za uveljavitev mladih talentov, pa tudi ustreznemu moralnemu in materialnemu vrednotenju njihovih prizadevanj ni posvečena zadostna skrb. Boriti se moramo za hitrejši prodor znanja, kvalitete dela, za boljše organizacijo in modernizacijo tehnološkega procesa in dela.

Dviganju ustvarjalne sposobnosti predvsem mladih strokovnjakov, kakor tudi vseh drugih, moramo posvečati kar največ pozornosti. Mlade talente bi morali spremljati in jim nuditi možnosti za čim boljši razvoj že v srednjih šolah. Po končanem študiju se marsikateri perspektivni strokovnjak zateče v inštitut le zato, ker v delovnih kolektivih ni vedno dovolj razumevanja na tem področju že pri izbiri štipendistov niti kasneje pri sprejemanju kadrov. Ta mali komentar sem namenil le v ilustracijo splošnih problemov v zvezi s prizadevanji DIT.

Nikakor ne bi mogli in smeli trditi, da tudi pri nas niso možne in potrebne določene tehnične, tehnološke in podobne izboljšave. V ta namen bo na pobudo članov DIT organiziran razgovor vseh zainteresiranih članov kolektiva, kjer naj bi se

govorili o vseh problemih, ki zavirajo zanimanje predvsem mladih ljudi za individualne ali skupinske študije na področju tehničnih izboljšav.

Verjetno čutimo vsi pomanjkanje razvojnih laboratorijev? Tudi močnejši stiki naših strokovnjakov in diplomantov visokih šol z drugim naprednim svetom bi več koristili kot škodili. Neizkušenost izvira prav iz tega, vemo pa, da si le z vsestranskim delom pridobivamo izkušnje in te nas potem vodijo k novotarijam na vseh področjih. Vsekakor imamo nekaj specifičnih področij v proizvodnji in prav tu je še naša posebna naloga, da dosežemo čim več in to iz lastnih kadrov. S tem seveda ne moremo trditi, da nismo nič naredili oziroma da na tem področju nič ne delamo, nikakor pa nismo dosegli optimuma, kaj šele maksimuma.

Ni pa pospeševanje racionalizatorstva in novatorstva edina naloga članov društva inženirjev in tehnikov Kidričevo. V svojem programu imajo tudi akcijo »Znanost delovnemu človeku«, ki je že v teku, kakor tudi razvijanje strokovne in družabne dejavnosti.

O tem pa nekaj več kdaj drugič.

ZAVAROVANJE NEVARNIH MEST NA STROJNIH NAPRAVAH

Strojne naprave v industriji vsebujejo določena nevarna mesta, ki jih včasih ne moremo odstraniti zaradi najrazličnejših in zahtevnih tehnoloških postopkov. Nevarna področja, ki predstavljajo izvore nevarnosti, moramo po predpisih o varnosti pri delu zaščititi s primerno oblikovanimi zaščitnimi stenami (enostavno imenovanimi zaščitami), ki morajo biti tako oblikovane, da ne ovirajo delavca pri delu. Pri konstruiranju strojev moramo tem mestom posvetiti posebno pozornost, saj je znano, da s primerno zaščito strojev povečamo njihovo proizvodnost in ekonomičnost. Delavec lažje osredotoči pozornost na kvaliteto in količino proizvodnje, če se bo svobodno gibal pri proizvodnem stroju, brez strahu, da se mu lahko pripeti nesreča.

Strogi predpisi o zaščiti in nenehni razvoj zaščitnih sredstev ter najsrbnejša izbira zaščite pa ne more v nobenem primeru odstraniti sleherne možnosti za poškodbo delavca, ker tehnološki proces mnogokrat ne dovoljuje primerne zaščite. Zato vsebujejo strojne ali električne industrijske naprave kljub zelo skrbni izbiri in najsodobnejši izdelavi še vedno določen del nevarnosti ali tudi škodljivosti, ki neločljivo spremljajo moderno industrijsko proizvodnjo.

Projektant pa tudi konstruktor morata zato pri načrtovanju predvideti primerno konstrukcijo stroja z zadostno varnostjo. Nevarna mesta in področja morata analizirati in ugotoviti stopnjo nevarnosti, ker je samo tako moč predvideti primerno zaščito.

Kaj je nevarno področje? Na industrijskih napravah v naši tovarni so to predvsem gibljivi in vrtljivi deli, brizganje alkalnih in jedkih spojin, vroče tekočine, raztaljene kovine, para, ostružki in obdelovalnih strojih, drobci razletelih rotirajočih teles, pri dvigalnih napravah območje dvignjenega bremena itd. Na mnogih strojih se pojavijo oblike, katere obravnavamo kot prostor, ki je omejen z ravnimi in krivimi ploskvami. Najpogostejše smatramo te namišljene prostore kot geometrijska telesa v obliki valjev, kvadrov, redkeje v obliki vrtenin, če so namišljeni prostori s sferičnimi površinami.

Za primer vzemimo tračni transporter, ki ga shematsko predstavlja skica 1. Nevarna mesta so na skici črtkana in označena s črkami od a do f. Širše nevarno področje predstavlja namišljeni kvader $1 \times h \times \delta$, šrafran in označen z a, v katerem se pomika gumirani trak. Ožje nevarno področje sta temnejša črtkana prostora okoli bobnov, prostor v obliki valja s premerom R_1 , širine l_1 , posebno nevarno področje pa je med bobnom in trakom (temnejše črtkano) ter pred vstopom gumiranega traku v oklop pred izspom. Nadaljnja ožja nevarna področja so pri sklopkih med električnim motorjem, gonilom in gonilnim bobnom. Ta imajo obliko valjev, ki so nekoliko večja kot same sklopke in imajo označbo d in e. Sam električni motor f predstavlja širše nevarno področje. Širše nevarno področje a navadno ne varujemo zaradi kontrole produkta, ožja področja b, c, d in e pa zavarujemo s primerno oblikovanimi zaščitami. Električna oprema v področju f, ki ga predstavlja električni motor z električno inštalacijo, varujemo proti dotiku z ozemljenjem.

Druga skica predstavlja rotacijski filter. Namišljeni prostor okoli gornjega dela korita, napolnjenega z lugom, predstavlja širše nevarno področje a v obliki kvadra $1 \times h \times d$. Ožje nevarno področje predstavlja prostor okoli gonilnih zobnikov b

ter namišljeni kvader c, v katerem se giblje ekscenter.

Iz teh dveh primerov vidimo, da moramo reševati probleme nevarnih področij sistematično, po določenih že vnaprej predvidenih postopkih, ki jih načrtujemo za vse industrijske naprave. Da jih pravilno rešimo, moramo izdelati:

- skico naprave,
- označiti širša in ožja nevarna področja,
- ugotoviti primerne oblike in razmerja površin nevarnih področij,
- ugotoviti, proti komu varujemo,
- označiti velikosti,
- določiti način omejitve površin,
- izbrati ustrezeni material,
- izdelati delavniški načrt za zaščito.

S tako sistematiziranim delom pri reševanju problemov nevarnih mest na strojnih napravah bomo pravilno rešili večkrat zelo zapletene zahteve pri izdelavi zaščitnih naprav.

A. T.

PRODAJA BARVNIH TELEVIZORJEV

Analiza prodaje televizorjev v svetu kaže, da se je v letu 1966 prvič zgodilo, da je bila prodaja barvnih televizorjev večja od prodaje televizorjev za črno-beli program. V primerjavi z letom 1967 je število barvnih televizorjev naraslo za 16 %, medtem ko se prodaja televizorjev za črno-beli program v zadnjih dveh letih ni povečala. Razlogi za povečano prodajo barvnih televizorjev so: razvoj manjših televizorjev z znatno nižjo ceno, daljši in boljši program, tehnično boljši sprejem itd.

NAJVEČJA ČRPALKA V NAŠI DRŽAVI

Tovarna parnih turbin in dizelskih motorjev »Jugoturbina« Karlovac je izdelala tri velike hladilne črpalke za novo termoelektrarno Obrenovac (200 MW). Te tri črpalke bodo največje vgrajene črpalke v naši državi. Primarni proizvodi »Jugoturbine« so parne turbine in dizelski motorji. V zadnjih letih pa z uspehom uvajajo novi proizvod — centrifugalne črpalke raznih tipov in velikosti. Samo v letu 1968 so proizvedli 400 različnih črpalk, od malih ladijskih črpalk do velikih, kot so te za termoelektrarno Obrenovac.

Deljena mnenja

Posebnost naše »tovarne« oziroma po novem imenovanju organizacije združenega dela ni le v največjem proizvajalcu in izvozniku aluminija, največjem industrijskem podjetju v občini, naj... naj... in naj..., ampak tudi zaradi posebne vrste posebnosti. Iz tega sledi, da zato tudi ne moremo biti enakih misli skoraj pri nobenem problemu, kajti vsak je povezan z neko posebnostjo, če že sam zase ni nekaj posebnega.

Rad bi se spotalnil ob nekaj teh res posebnih problemov, ker so posebnosti, ki so povezane sicer z normalnimi in vsakdanjimi problemi, nekaj več, kot je obseg našega glasila. »Aluminij« je tako jasno določeno ime lista, da pri izbiri gradiva nimamo skoraj kaj razmišljati. Pisali bomo predvsem o naših problemih, o našem delu, o našem življenju in podobno. Ker je podjetje naše, smo torej upravljalci čisto demokratični samoupravljalci. Zal pa teh nalog vsi ne zmoredemo v tolikšni meri, kot od nas zahtevajo zadane namaloge v samoupravnih in drugih organih, enostavno zato, ker nekateri ne razlikujejo splošnih pojmov ekonomike, prava in podobno, kar je članom DS, PE ali podobnega organa vsekakor potrebno. Pri tem bi naš list s pomočjo strokovnjakov in dopisnikov lahko veliko doprinesel širokim množicam.

(NE)UREJANJE
»ALUMINIJA«

In tako sem se že nehot zapletel v eno teh posebnosti, ki ji prvotno nisem namenil prvega mesta, tj. posebnost urejanja našega tovarniškega glasila. Po mnenju velike večine bi naj poleg navedenega vsekakor nudili našemu samoupravljalcu osnovno in nujno potrebno izobrazbo o ekonomiki in organizaciji podjetij oz. o gospodarjenju podjetij, o ekonomski politiki s poudarkom na Jugoslaviji in podobno. (Vsi namreč nismo uspeli slediti predavanjem na ljubljanski TV, ki jih je res izbrano pripravil in vodil pro-

fesor ekonomske fakultete iz Ljubljane.)

K temu bi morali vsekakor pridati nekaj naše specifičnosti in povedati kaj več o aluminiju. O njegovi proizvodnji smo sicer na srednješolski ravni že lahko nekajkrat zapored sledili zapletenemu procesu. Pri tem bi se pa morali spomniti še tistih skoraj 50 % polkvalificiranih delavcev, ki so v glavnem vsi zaposleni v neposredni proizvodnji in bi jim poljubno podano strokovno znanje vsekakor koristilo pri njihovem izpopolnjevanju in zelo verjetno pritegnilo njihovo zanimanje. Čisto normalno se prikrade med vrsticami še kakšna »raca«, čeprav bi naj bili za to potrebni le kvalificirani oziroma profesionalni novinarji. Res škoda, da naš izobraževalni center ne daje tudi kvalifikacij za novinarje in dopisnike, saj čutimo v kolektivu pomanjkanje teh kadrov.

Sicer je pa to posebnost posebne vrste in jo je potrebno temu primerno tudi obravnavati. Da ni tako, kot bi moralo biti, pri nas namesto, da bi uredniški odbor po določenem konceptu že takoj v začetku zasnoval vsebino naslednje številke in na osnovi tega zbiral prispevke, pa sedaj en sam član teka za možnimi dopisniki in jih skuša pridobiti, da bi pač nekaj napisali, ker samih slik res ni mogoče objaviti in tudi svari la pred strupenimi gobami in pokvarjenimi konzervami vsaj v zimskem času ne pridejo toliko v poštev. Res ne vem, zakaj potrebujemo pri takem delu uredniški odbor, saj lahko vse delo v takšni obliki opravita samo dva člana kolektiva. Oni drugi je odgovorni urednik, ki je pri tem nujno potreben, vendar ima zelo nevhvaležno delo, saj pri tako skromnem dopisništvu nima možnosti zavračati prispevkov, če želi, da bo »številka« sploh izšla.

Krivi za tako stanje smo vsi, vzroke pa je precej težje najti. Vsekakor bi slabosti (Nadaljevanje na 8. strani)

DACHAU 1968

OH, TI
IZPITI!

Udeležil sem se proslave in odkritja spomenika v nekdanjem koncentracijskem taborišču Dachau 8. septembra 1968.

Ob prihodu v taborišče sem po naključju srečal dva Srba, nekdanja interniranca. Med razgovorom smo ugotovili, da smo bili v tistih težkih časih skoraj sosedje, jaz v bloku št. 19, Srba pa v bloku št. 27.

Tako smo šli skupaj na ogled raznih važnih še obstoječih zgradb, mučilnice, krematorija itd. Tu smo se srečevali z različnimi narodi vseh kontinentov. Pogled na množico ljudi je bil nekako svečan in obenem žalosten. Tihi vrvež ljudi, tiho srečanje, žalostni obrazi, odsotni od sedanjosti, misleči o daljni neverjetni preteklosti ob pogledu na še obstoječe dachauske objekte kot na eno samo mučilnico vseh narodov.

odlaganje žrtev. Tudi v tej baraki št. 1, zraven krematorija, je hodnik in slačilnica, nasproti tej slačilnici vodijo vrata v plinsko celico, ki pa zaradi sabotaže ni bila puščena v pogon. Na vratih plinske celice je še danes napis »dezinfekcija«.

Točno ob 11. uri so fanfare naznanile začetek proslave. Uvodni govor je imel bivši francoski interniranec (duhovnik). Nato so se vrstili govorniki nekaterih drugih držav, pa tudi predstavniki nemške oblasti. Na glavnem zbornem mestu sta bila dva bivša interniranca, oblečena v cebraste taboriščne obleke. Prikazala sta poskus pobega iz taborišča.

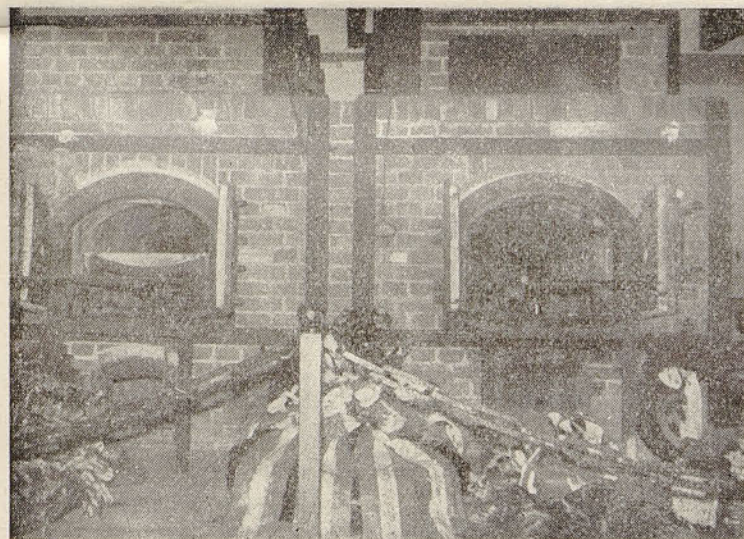
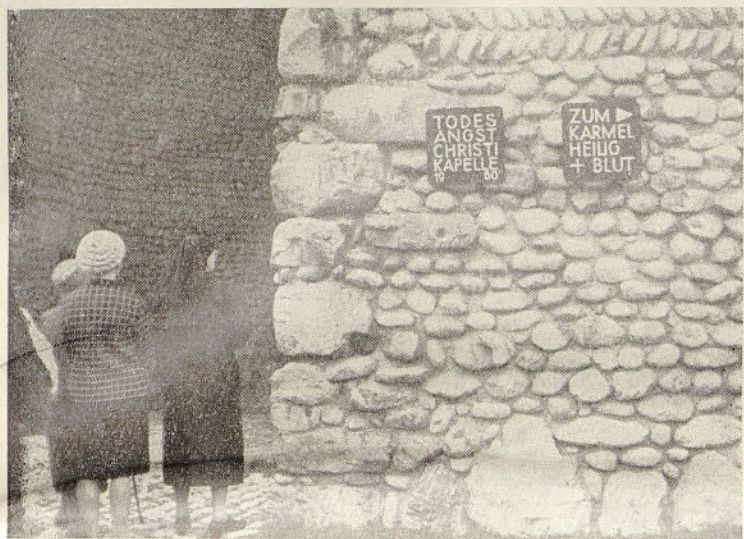
Na zbornem mestu je bila četa danskih vojakov, ki so ves čas proslave stali mirno, to je 2 uri, in s tem pokazali, kako smo morali stati mirno interniranci v slučaju pobega.

sem tudi ugotovil od raznih govornikov na proslavi.

Na žalost je bila zelo minimalna udeležba Jugoslovancev na tej proslavi, samoiniciativa posameznikov. Drugi narodi, na primer Francozi, Norvežani in še nekateri, so prišli organizirano, skupinsko, kar je imelo mnogo bolj svečan vtis. Pa tudi ta proslava se ni končala tako mirno in svečano, kot se je pričela.

Pri vhodu, tik ob žični ograji,

se je pojavila skupina mladih fantov s transparentom, na katerem je bila izpisana parola v nemščini: Mi se borimo proti fašizmu in NATO paktu. Takoj za tem se je pojavila druga skupina s transparentom, na katerem je bila napisana parola: Mi se borimo proti fašizmu na čelu z NATO paktom. Vnel se je prepir, prerivanje in pretep med tema skupinama, nakar je intervenirala policija.

Venci za žrtve

Nebo je bilo zamegljeno, narahlo je pršilo, kar je dalo še bolj turoben videz nekdanjemu taborišču. Tudi zvon, postavljen na prostem, je žalostno odmeval pred nekdanjo, s kamnom ograjeno, mučilnico.

Ta nekdanja temna mučilnica brez oken in brez dnevne svetlobe, je bila ta dan razsvetljena z več desetimi svečami, okrašena z mnogimi venci. V tej mučilnici in zunaj nje je bilo mnogo preživelih internirancev in svojcev nepreživelih, večina Židov, kajti v tej mučilnici so zgubili svoja življenja večinoma Židje. Druga mučilnica, oddaljena od prve okrog 300 m, je bila prav tako razsvetljena in okrašena z venci. Ta mučilnica je služila istemu namenu kot židovska, za druge narode. Nato smo si ogledali mali krematorij, to je prvi v tem taborišču, in ki ima dve peči.

Drugi krematorij, baraka št. I, je bila zgrajena pozneje in ima 4 peči v polkrogu, z desne strani pa je posebej ograjen prostor za

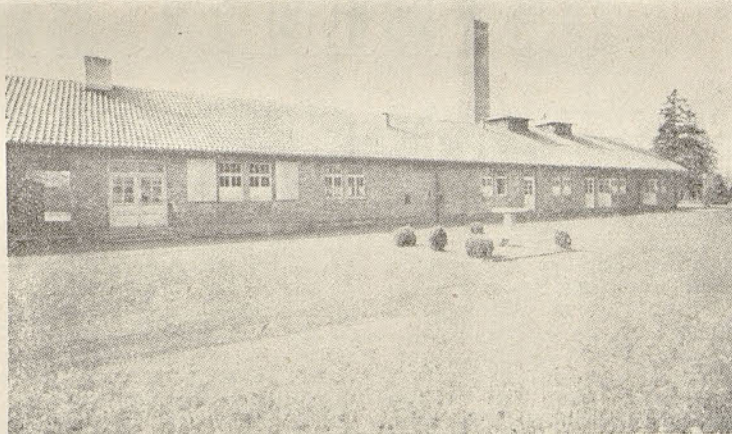
Nato so se spet zaslišale fanfare; sledilo je odkritje spomenika. Spomenik je iz bron, njegova teža je več ton. Spomenik predstavlja nagomilane okostnjake internirancev v raznih legah. Spomenik je izdelal jugoslovanski kipar; je svetovno priznano delo, na kar smo lahko ponosni.

Na ozadju spomenika je zgrajen prostor v obliki tribune, kamor so prinesli svoje državne zastave pripadniki vseh tukaj trpečih narodov. Jugoslovanska zastava je bila prva z leve. Spodaj, pred spomenikom, so se vrstili venci državljanov iz raznih delov sveta. Venec našega predsednika maršala Jugoslavije Josipa Broza Tita je bil v sredini na najbolj častnem mestu. Med ogledom vencev sem opazil, da so se zbirale večje skupine ljudi raznih narodov pred našim vencem in iz več ust sem slišal ime Tita, kar je nam jugoslovancem zelo imponiralo. Tu, na tej proslavi, sem imel šele priložnost videti, da uživamo velik ugled v svetu; to

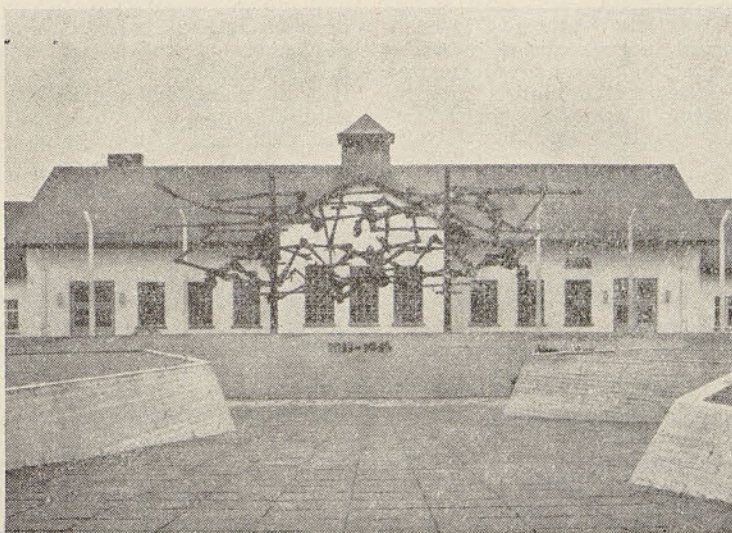
Stražarski stolp

★ ★ ★

Ena od barak, v kateri je bil krematorij s plinsko celico

★ ★ ★

Spomenik žrtvam, umrlim v koncentracijskem taborišču Dachau, odkrit 8. septembra 1968

Eno leto je zopet minilo in spet je pred nami nič kaj prijeten izpit iz stvarine varstva pri delu. Za nekatere bo to gola formalnost, t. j. za tiste vodilne uslužbence, ki se zanimajo za predpise in zakone iz varstva, za nekatere bo pa ta izpit nekaj »mučnega«. Pojavili pa se bodo zopet takšni, ki se bodo na vse pretege hoteli tem izpitom izogniti, po tem ali onem zakonu, hoteli bodo najti nekaj v svoji neutemeljeni obrambi.

Delavci in njihovi predpostavljeni mojstri ali skupinovodje opravljajo ta izpit v okviru svoje delovne enote, ostali tehniki in inženirji ter vodilni uslužbenci, ki imajo opravka z ljudmi, pa morajo ta izpit opraviti pri zavodu za tehnično varstvo iz Maribora. Že lansko leto je UO podjetja sklenil, da morajo vodilni kadri absolvirati seminar (predavanje — izpit) iz stvarine varstva pri delu. Mnenja o upravičenosti so si različna, toda spričo številnih primerov poškodb, ko analiziramo stanje za več let nazaj, je ta sklep več kakor upravičen. Do realizacije sklepa je prišlo sedaj v mesecu januarju. Organizirano je bilo predavanje, ki je vodilnemu kadru v nekaj predavateljskih urah osvežilo znanje in razširilo obzorje s področja higiensko tehnične zaščite, kar bi seveda moral obvladati že v okviru strokovne izobrazbe, in ki sodi k njegovim službenim dolžnostim.

Vsakodnevno se pojavljajo vprašanja, češ kaj pa mi morete, če ne grem na ta izpit in kaj končno, če ga ne naredim? V par vrsticah bi hotel pojasniti zakonske predpise, ki se nanašajo na izpopolnjevanje znanja iz varstva pri delu.

Po 7. členu republiškega zakona o varstvu pri delu mora delovna organizacija opraviti občasne preizkušnje, če so tisti, ki opravljajo, vodijo ali nadzorujejo dela, pri katerih je nevarnost za poškodbe in zdravstvene okvare večja, zadosti usposobljeni za varno opravljanje, vodenje in nadzorovanje takih del. V 8. členu tega zakona pa je nadalje določeno, da dokler delavec nima potrebnega znanja o varstvu pri delu, ne sme samostojno opravljati in ne voditi ali nadzorovati takih del. **ZAKONSKO DOLOČILO TOREJ NE PREDVIDEVA NIKAKIH IZJEM IN SE NE MORE NIHČE OTEPATI ALI BRANITI TE OBVEZNOSTI!**

Delavec, ki torej ni uspešno opravil predpisanega preizkusa znanja, ne sme nadaljevati svojega dela na delovnem mestu, ampak ga mora delovna organizacija dodeliti na drugo delo, kjer se ne zahteva tak preizkus. Če bi delovna organizacija še nadalje pustila takega delavca na prejšnjem delovnem mestu, je to v smislu zakona prekršek, za katerega je predvidena denarna kazen.

15 LET USPEŠNE BORBE PROTI NESREČAM PRI DELU

Z LETOM 1968 JE SLUŽBA VARSTVA PRI DELU V NAŠI TOVARNI ZAKLJUČILA SVOJE 15-LETNO POSLOVANJE, ZATO BI KAR V ZAČETKU NAVEDEL NEKATERE PODATKE, KI SE NANAŠAJO NA TO OBDOBJE.

Leto	Število zaposlenih	Število nezdod	Ponesrečil se je vsak	Izg. dni zaradi nezdod
1954	1125	125	9	1574
1955	1628	267	6,1	1405
1956	1628	175	9,3	2862
1957	1690	232	7,3	3510
1958	1713	203	8,4	4509
1959	1698	242	7	5248
1960	1698	180	9,4	3768
1961	1709	245	7	4279
1962	1729	231	7,5	3542
1963	1765	243	7,3	3914
1964	1832	207	8,9	3868
1965	1848	205	12	4074
1966	1909	153	12,5	2465
1967	1944	142	13,7	2882
1968	1942	127	15,3	1576

Iz gornje razpredelnice je razvidno, da so nesreče v letih nihale, toda od leta 1964 so se nesreče zmanjševale, saj se je v letu 1968 poškodoval vsak 15 delavec, medtem ko se je v letu 1955 poškodoval vsak 6 delavec. Uspehi še zdaleč niso taki, da bi lahko spodbudili in bili z njimi zadovoljni. Število primerov nesreč je še vedno previsoko, izostanki z dela zaradi nezdod in zaradi tega nastala gospodarska škoda nam ne dovoljuje, da bi ne nadaljevali še z večjo vmeno borbo proti nezdodam pri delu. Pogostnost nezdod je občutno padla, dasiravno je bilo med tem časom sprejetih visoko število delavcev.

Najpogostnejši izvori nesreč so bili: ročno orodje, proizvodni material, obdelovalni stroji, razni tujki. Najpogostnejši vzroki nesreč pri delu so bili: neprevidnost, neupoštevanje varnostnih navodil, neuporaba osebnih zaščitnih sredstev, neprimerna organizacija dela, utrujenost pri delu.

Od faktorjev delovne okolice pa je bil vzrok za nesreče največkrat nered na delovnem mestu, pomanjkljive zaščitne naprave in slaba zaščitna sredstva.

Sprejemu novih članov kolektiva oziroma uvajanju novincev na varno delo je naš oddelek posvečal veliko pozornost. Izdane so bile brošure o varnem delu (3 knjižice), ki smotrno uvaja delavca v varno delo oziroma opozarja na nevarnosti in nevarna delovna mesta v tovarni. Pri uvajalnem seminarju dobijo delavci napotke za varno delo, prikažemo jim analize poškodb, pri katerih se je poškodoval bodisi inženir ali pa čistilka. Izbrali smo najbolj drastične primere zato, ker hočemo zbuditi pri vsakem resna razmišljanja, da je potrebna velika previdnost pri delu.

Strokovni vzgoji in propagandi za varno delo smo v tem obdobju posvetili ne malo pozornosti. Izdana so bila razna opozorila, opozorilne table, pogonska navodila in napisi na reklamnih panojih. Naš oddelek je redno tudi prispeval v listu Aluminij članke in analize primerov nesreč ter tako člane kolektiva opozarjal na nevarnosti pri delu ter na večjo pazljivost.

V vsem 15-letnem obdobju je bilo izvršenih 45 pregledov pristojnih inšpekcijskih organov. Pri tem je bilo ugotovljenih okoli 500 pomanjkljivosti, ki smo jih večji del odpravili, nekatere odloke inšpekcijskega organa pa še nismo uspeli realizirati, ker je to povezano z velikimi finančnimi sredstvi, ki jih bo potrebno v bližnji prihodnosti vsekakor najti.

Pogoji dela v našem podjetju niso najbolj rožnati, nekateri

delovni prostori povsem ne odgovarjajo glede klimatizacije, razsvetljave, natrpanosti in končno tudi glede razporeditve delovnih mest oziroma strojnih naprav.

Če pregledamo vse obdobje nazaj, dobimo sledeče zanimive podatke:

— ponesrečilo se je več poročenih kot neporočenih;

— ljudje se poškodujejo največ od 45 do 50 let starosti;

— največ se jih je ponesrečilo od 10. do 12. in od 29. do 30. v mesecu;

— najbolj nesrečni dan za nezgode je ponedeljek;

— ura, ob kateri je bilo največ nesreč, je med 6. in 8.;

— delavci s 16-letnim delovnim stažem se največkrat ponesrečijo;

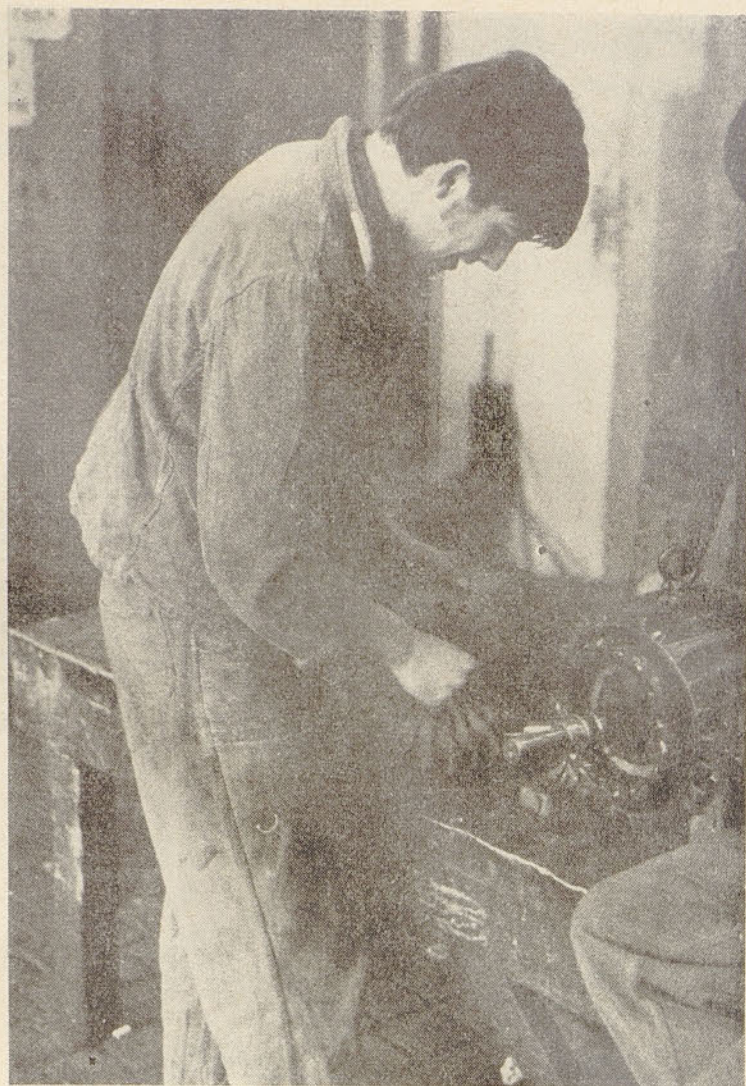
— najbolj pogosto si poškodujejo levo roko;

— največ nezdod je v dopoldanski izmeni, nato v popoldanski in šele nato v nočni;

— največ nezdod se je pripetilo med PKV delavci, na drugem mestu so KV delavci, na tretjem VKV, na četrtem NK delavci in nato uslužbenci;

— v podjetju smo imeli tudi, žal, 4 smrtne nezdode.

V tem skromnem članku smo navedli le nekaj bistvenih stvari, ki so vplivale na stanje varnosti v naši tovarni. Ta izbor podatkov je samo delček obširne analize in problematike, ki mora te osnovi slediti. Skratka — imamo zagotovilo, da obstajajo možnosti za boljšo in varnejšo organizacijo proizvodnje z minimalnim številom nesreč pri delu.

Dušan Hazabent pri sestavljanju elektromotorja

O PRAVILNEM POSTOPKU OSTRENJA BRUSOV

TELESNA KULTURA
ZA VSAKOGAR

VSAKDANJOST

Z veliko naglico se spreminja čas, z njim pa tudi način življenja in dela. Zato ni nič čudnega, da se večina ljudi vozi v službo z avtomobili, stopa v dvigalo, leto jih pripelje do delovnega mesta, ki je po večini enostransko pa tudi naporno.

Vse česče pozabljamo na tiste stvari, ki so jih naši predniki s pridom koristili, nehoti pa tudi nevede pa so že s samo hojo urili in utrjevali telo za vsakdanje napore.

Starejši vedo povedati tudi to, da so šli k zdravniku enkrat ali dvakrat. Danes pa so zelo redki, ki bi se lahko pohvalili z zdravjem. Vse preveč pozabljamo na gibalne potrebe organizma. Tu mislim predvsem na vsakdanje delo za krepitev in utrjevanje z določenimi telesnimi, ali kakor to imenujemo, gimnastičnimi vajami, bodisi z jutranjo gimnastiko, vsakdanjimi sprehodi ali z opravljanjem določenih gibalnih vaj. Svetujem vam, da pričnete z LASTNO GIMNASTIKO, ki naj bo sprva morda samo pretegovanje v postelji, frotranje, umivanje z mrzlo vodo, globoko dihanje ob odprtem oknu, peš ali z dvokolesom v službo in domov. Prav pa bi bilo, da bi bilo vaše negovanje organizma vsakdanja in trajna skrb.

Mnogi se sprašujejo, kako je mogoče ohraniti mladostni videz; s samozvestjo in vztrajnim delom bo tudi vam uspelo, da boste navidezni mladenič, kajti pregovor starejših pravi, da so stari, a po srcu mladi.

Svetujem vam, da se odpravite v lepem vremenu v službo raje peš kot z avtomobilom. Z lastno zavestjo boste koristili sebi, drugi pa vas bodo posnemali. Tako bo mnogo manj izostankov pri delu, manj nesreč, katerim so česče vzroki pomanjkljiv refleksi in slabo počutje, kajti naš organizem bo postal odpornejši in sposobnejši za vsakdanja opravila.

H. V.

Kakor je iz prakse znano, je za odrezovanje kovin zelo važno dobro naostreno orodje. Zaradi mehanskih, toplotnih in kemičnih vplivov se rezilo med odrezovanjem obrablja ter končno tako otopi, da je neuporabno za obdelavo. Splošno je znano, da je od pravičnega brušenja rezila odvisna njegova obstojnost, s tem v zvezi pa seveda cena obdelave oziroma izdelka. Razna priporočila za brušenje orodnih, brzoreznih jekel ter raznega orodja strokovna literatura dosti obravnava. O pravičnem ostrenju brusov pa podatkov povsem primanjkuje.

Brušenje kot obdelovalni postopek sodi v proces obdelave kovin z odvzemanjem. Če si brus natančneje ogledamo, ugotovimo, da je sestavljen iz posameznih zrn korunda (Al_2O_3) ali silicijevega karbida (SiC) raznih velikosti, ki so med seboj povezana z vezivom. Zrna so v brusu neenakomerno porazdeljena; v bistvu so pravzaprav majhni cepilni klini, s katerimi režemo kovino. Ko na obdelovalnem stroju (brusilnem stroju)

brusimo neki predmet, se med brušenjem na zrnih tvorijo torne ploskve, ki pomenijo obrabo posameznih zrn, s tem pa seveda obrabo brusa. Ko prekorači vsota teh tornih ploskev določen odstotek celotne rezalne ploskve brusa, postane ta neuporaben za obdelavo.

Na brušeni površini se pojavi jo zažigi in močne vibracije. Ti pojavi so praktiku zelo dobro znani. Jasno je, da je potrebno tak brus na rezalni ploskvi naostriti ter ga usposobiti za nadaljnjo uporabo. Takšni rezalni ploskvi brusa moramo odstraniti prevelike torne ploskve na posameznih zrnih in zamazane prostore med zrn. Razne metode ostrenja brusov z različnimi sredstvi, npr. z ostrilnimi kolesi, so poznane.

Naslednji podatki veljajo le za ostrenje brusov z diamanti.

V praksi uporabljajo najrazličnejše metode brušenja, ki so največkrat odvisne od izkušnje brusilca. Takšen način obnove rezalne sposobnosti raznih brusilnih orodij je večkrat dvomljive vrednosti, ker ni mogoče za-

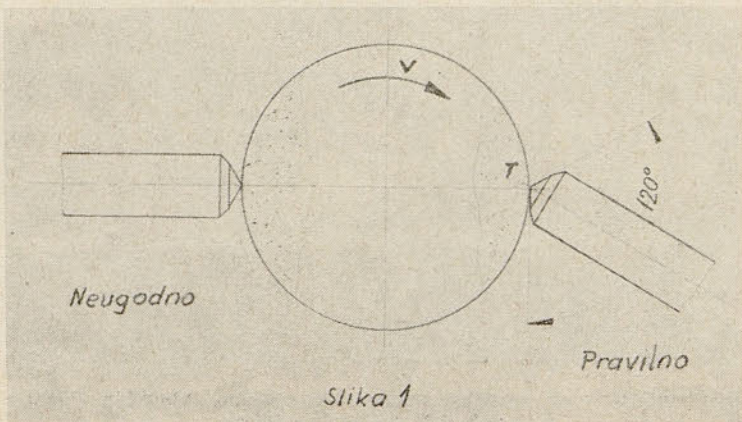
jeti subjektivnega vpliva brusilca. Razne obsežne raziskave pri različnih pogojih pri ostrenju brusov so pokazale, da imata globina nastavitve diamanta pri enem prehodu brusilne ploskve in njegovo vzdolžno podajanje zelo velik vpliv na:

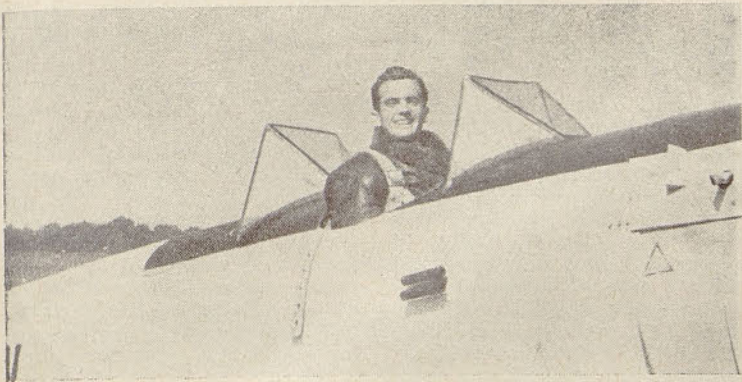
1. hrapavost površine,
2. obstojno dobo brusa,
3. obrabo diamanta.

Če malo natančneje pogledamo zgoraj našete vplive, je jasno, da tam, kjer je proizvodnja zelo razvita, te ni mogoče prepuščati na izdelek in ceno obdelave samo praktičnim izkušnjam brusilca.

Da bi brus ponovno usposobili, je potrebno odstraniti z diamantom sloj brusilne ploskve v debelini navadno 0,2 mm. S tem zagotovimo obnovo rezalnih sposobnosti vseh zrn ter čiščenje prostorov med zrn, v katere so se zalepili odrezki med brušenjem. Najugodnejši položaj diamanta, ki ima obliko Vickersove piramide (120°), glede na rezalno ploskev brusa pri ostrenju, je prikazan na sliki 1. Rezalna ploskev brusa naj se po možnosti dotika z eno izmed ploskev piramide ostrilnega diamanta. Pravilneje — bolje povedano — diamantna piramida naj bo postavljena z eno ploskvijo v tangencialno ravnino, katera poteka skozi dotikališče T konice diamanta z rezalno ploskvijo brusa. Z ustreznim vrtenjem diamanta dosežemo njegovo enakomerno in minimalno obrabo. Kvaliteta naostritve brusa bo optimalna.

Če se bomo držali teh priporočil v proizvodnji brušenih obdelovancev, bo mogoče doseči najboljše hrapavost površine in najdaljše obstojne dobe brusa pri najmanjši porabi diamantov.

Stanko Verbančič — državni prvak in nosilec pokala maršala Tita

Stanko Verbančič državni prvak

Januarja letos so v Markovcih izbrali najboljše športnike za leto 1968 na območju ptujske občine. Od vseh je zaslužen 1. mesto zasedel naš član kolektiva Stanko Verbančič, motorni in jadralni pilot, ki je v letu 1968 v hudi konkurenci 22. tekmovalcev na 11. jugoslovanskem aero-rallyju motornih pilotov za prehodni pokal maršala Tita v Trsteniku osvojil že drugič naslov državnega prvaka.

Verbančič je leta 1955 pričel z modelarstvom. Po nadaljnjem šolanju je prešel med jadralne, nato pa med motorne pilote. Njegove najbolj vidne zmage so:

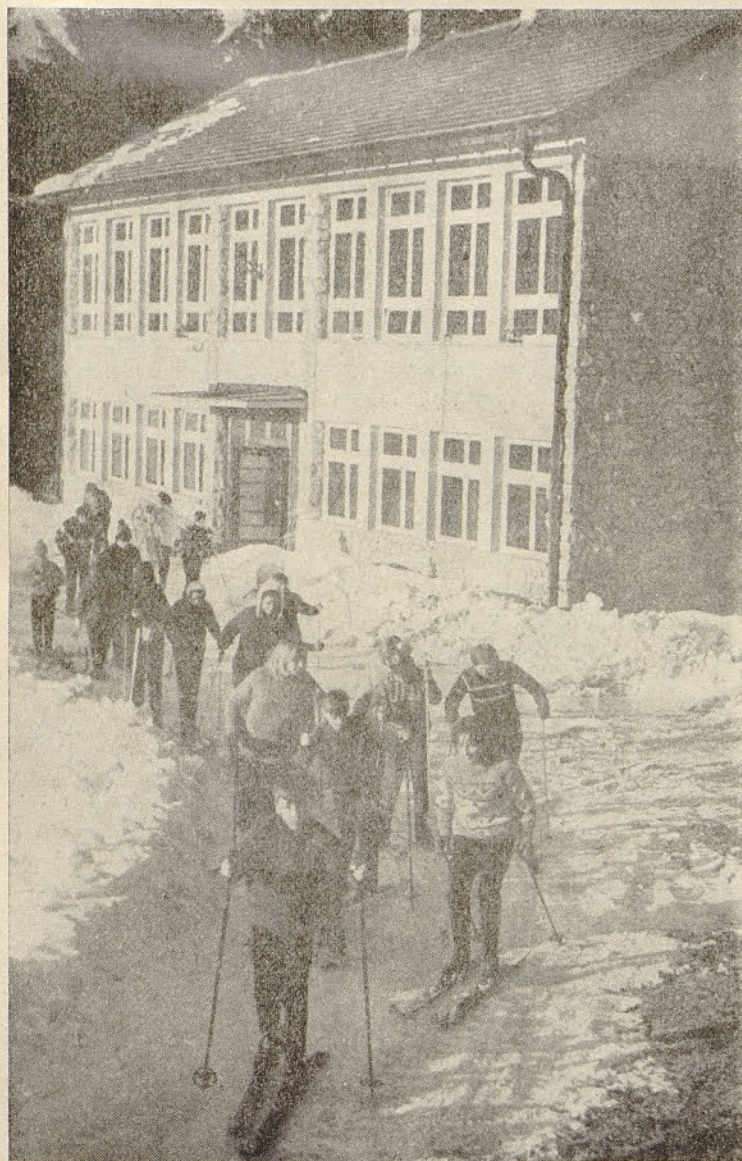
- 1959. leto — skupaj z Zagrebčanom Krajnovičem dosegel na jugoslovanskem rallyju 2. mesto;
- 1965. leto — III. mesto na državnem prvenstvu — I. mesto na memorialu Edvarda Rusjana v Beogradu. Za to leto je bil tudi v rang listi najboljših športnikov — pilotov Jugoslavije na III. mestu;
- 1966. leto — (državnega prvenstva ni bilo.) I. mesto na Rusjanovem memorialu v konkurenci športnih motornih pilotov;
- 1967. leto — I. mesto na državnem prvenstvu motornih pilotov in tako je prvič osvojil naslov državnega prvaka; — IV. mesto na memorialu Edvarda Rusjana; — I. mesto za najboljšega športnega motornega pilota Jugoslavije;
- 1968. leto — I. mesto na državnem prvenstvu motornih pilotov — IV. mesto na memorialu Edvarda Rusjana.

V zgoraj naštetih letih je bila še vrsta drugih tekmovanj, na katerih je dosegel vidne uspehe in uvrstitve.

Njegovi rezultati in uspehi so plod dolgotrajnega truda, močne volje in nešteto opravljenih trening-poletov, za katere ni prejemal pomoči, npr. dnevnice, hrane ali pa v obliki podarjenih delovnih ur, kot to prejema športniki raznih klubov, ampak je za treninge žrtvoval svoje redne letne dopuste in porabil precej svojih osebnih prejemkov.

Prepričan sem, da smo vsi člani kolektiva lahko ponosni, da imamo v svoji sredini res pravega športnika — amaterja, za kar mu lahko čestitamo in želimo v bodoče še obilo uspeha v različnih višinah.

-k

Tečajniki pri odhodu na smučanje

NABIRALI SMO SI NOVIH MOČI

24. januarja je bilo na železniški postaji Kidričevo zelo živahno. Skupina 34 smučarjev se je odpravljala na smučanje na Sveti Primož na Pohorju, kjer je TVD Partizan Kidričevo že četrtrič organiziral smučarski tečaj. Večino so še spremljali starši, tako da je bilo še živahnije. Med dokaj neprijetnim nalaganjem nahrbtnikov in smučí nas je bodrila misel na zasneženo Pohorje. Izstopili smo v Vuzenici, kjer nas je že čakal traktor. Na traktor smo naložili našo prtljago, mi pa smo jo mahnili peš. Pot nas je vodila navkreber do podružnične šole Sveti Primož na Pohorju, kjer smo prebili teden dni, se naveselili in naučili svežega zraka. Ko smo prispeli do prvih hiš Primoža, smo se počutili kar nekako doma, saj smo bili že skoraj vsi po enkrat v tej vasi. V šoli smo si uredili ležišča iz zračnih blazin.

Se isti dan smo se smučali na prvem smučišču, v glavnem pa smo si pripravljali smučišče za učenje začetniških in tudi težjih nadaljevalnih smučarskih likov. Priprava smučišča nas je utrudila, saj ni šala stlačiti tako veliko plast snega. Naslednji dan nas je čakalo enako delo na drugem smučišču. Po dveh dneh smo si tako uredili terene. Letos nam je ponagajalo vreme, sonce se je neprestano skrivalo za oblaki, velikokrat so bili hribi zaviti v meglo, pa tudi sneg ni bil najboljši za smučanje. Vsak dan smo smučali šest ur. To se je poznalo drugo jutro, ko smo precej težko vstali.

Zraven smučanja smo imeli tudi družabne večere, ki so bili polni šale in vedrine. Po večerji smo gledali televizijski program.

Na koncu smo s tekmovanjem pokazali, kako obvladamo smučí. Proga, ki smo jo sami postavili, je bila sestavljena iz slaloma, veleslaloma in smuka. Proga je bila zahtevna in kdor jo je prevozil brez padca, je že lahko rekel, da zna smučati.

Zadnji večer smo naredili zaključek, podelili najboljšim nagrade, prebrali kroniko letošnjega tečaja in se zabavali ob raznih šaljivih igrah. Naslednji dan smo se še zadnjič spustili po najbližjem smučišču. Popoldne pa smo se, letos prvič, odpeljali s smučmi v Vuzenico, ter z vlakom proti domu, žalostni, ker smo morali z zasneženega Pohorja, in veselí, ker smo šli domov.

V nedeljo in tudi med tednom so nas obiskali starši, se povese-lili ob našem smučarskem znanju

in tako naredili lep izlet v naravo.

Na naši tekmi so zmagali naslednji tečajniki:

Pionirji: 1. Srečko ŠKRJANEC, 2. Borut LONHINA, 3. Radovan AČIMOVIČ.

Mladinci: 1. Dušan REPIČ, 2. Anton KOKOL, 3. Bogdan OPERČKAL.

Pionirke: 1. Brigita ZUPANC, 2. Tjaša MRGOLE, 3. Jolanda PETROVIČ.

Mladinke: 1. Majda HLASTEC, 2. Vera BABNIK, 3. Marija BIZOVIČAR.

Vsi tečajniki smo bili ob koncu zadovoljni, posebno pa hvaležni našemu ekonomu, ki je cel teden skrbel za našo nepotešljivo lakoto.

Udeleženci smučarskega tečaja. V ozadju šola — bivališče

Ne stoj, če lahko sediš!

»Ne stoj, če lahko sediš, ne sedi, če lahko ležiš!«, tako pravi neki star pregovor. Na žalost pa je malo žensk, ki se tega drže. Sedenje med delom nekateri napačno imenujejo — lenost. Ta predsodek je najbrž še iz starih časov, ko so menili, da mora biti dobra gospodinja vedno nanogah in na poti. Le tako bo naredila na svojega moža dober vtis, pa tudi sosede in prijateljice je ne bodo obsojale.

Na srečo ne živimo več v tistih časih, pa tudi gospodinjstvo so dandanašnji pametnejše. Že davno so namreč spoznale, da so razširjene vene na nogah, bolečine v križu in deformirane noge posledica neprestanega preobremenjevanja spodnjega dela telesa.

Vsaka gospodinja, ki hoče malo misliti, bo ugotovila, da je mnogo hišnih opravkov, ki jih je doslej opravljala stoje, moč prav tako dobro narediti sede. Pri tem pride v poštev predvsem naporno likanje — gibljive deske za likanje in ustrezni stoli so naprodaj že v vsaki trgovini. Enako je v kuhinji, kjer je cela vrsta opravil, ki jih lahko opravi gospodinja sede: čiščenje zelenjave, lupljenje krompirja, pripravljajanje jedi itn. Najbolje je imeti v kuhinji vrtljiv stol.

Prav tako nikjer ne piše, da se čevljev ne da očistiti sede. Mogoče bo kdo rekel: ampak to traja samo nekaj minut. Toda, če teh »nekaj minut« seštejemo, dobimo lepo število ur, ki smo jih po

nepotrebnem prebili na nogah. Zahteva, ki jo vsak dan slišimo od zdravnikov, naj se več giblamo, ni niti malo ogrožena, če poskušamo čim več dela opraviti sede. Občutna je namreč razlika med stanjem na mestu in gibanjem. Seveda je gibanje dosti bolj zdravo kot stanje, vendar so žene, ki so po ves dan na nogah, za večerne sprehode preutrujene.

Pri delu, ki ga človek opravlja stoje, se dosti bolj utruja kot pri sedečem delu. Delo stoje ima dve slabi strani: zaradi večje utrujenosti delo ne more biti pazljivo in natančno opravljeno, razen tega pa človek navadno ne zmore narediti in dokončati vsega, kar si je zamislil.

Sedenje pri delu ni lenost, saj ima zelo pozitiven namen. Človek se varuje utrujenosti in izčrpanosti, da bi lahko kar najdlje in najbolje delal.

Na žalost pa je pri hiši tudi dosti opravil, ki jih je treba postoriti stoje. Zaradi tega je treba izkoristiti vsako priložnost, da si razbremenimo utrujene noge. O tem, kako to prija, se boste prepričali že v kratkem času. Prvi pogoj je seveda, da imate v kuhinji udobne stole. Kolikor pa se vam posreči »ujeti« četrto ure prostega časa, je še bolje, da se vležete kot sedete. Dobro je imeti pri tem noge višje kot glavo. Tako se bodo vene, ki so bile zaradi dolgega stanja preobremenjene, razbremenile; kri ne bo več stala v njih, ampak bo spet normalno krožila po svoji poti.

USPEH KEGLJAČEV

Razen ostale dejavnosti TVD Partizan Kidričevo je omembe vreden tudi krožek kegljačev. To je mlad krožek s 25 člani, od katerih je 23 iz našega kolektiva. Mali kolektiv, ki pa nima strokovnega vodje, je kljub temu z vestnim delom dosegel lepe uspehe. Krožek tekmuje na amaterski osnovi (rekreativno kegljanje) z devetimi krožki iz Ptuja.

V tem kratkem razdobju svojega tekmovanja je krožek v letu 1968 dosegel največji uspeh, ko je v hudi konkurenci devetih krožkov, od katerih je pet takih, ki imajo v svojih vrstah rutinirane in izvrstne keljače, zasedel odlično drugo mesto. Rezultati:

1. krožek »Torek« — 13.903 podrtih kegljev, 2. krožek »Partizan Kidričevo« — 13.547 podrtih kegljev, 3. krožek »Železničar« — 13.488 podrtih kegljev.

Poleg tega pa je krožek v tekmovanju posameznikov za prvaka občine Ptuj na 200 lučajev dosegel 1. in 2. mesto. Vseh tekmovalcev je bilo 68.

1. mesto — Ladislav Fajt iz TVD Partizan, Kidričevo, je z 856 podrtimi keglji osvojil prehodni pokal in postal za leto 1968 občinski prvak;

2. mesto — Ljubo Keber iz TVD Partizan, Kidričevo — 844 podrtih kegljev;

3. mesto — Alojz Šeruga iz krožka »Železničar« — 836 podrtih kegljev.

Uspeh krožka v letu 1968 je bil več kot zadovoljiv. Vendar pa se opaža, da tem kegljačem primanjkuje rutina, zato ker nimajo možnosti sodelovati na raznih tekmovanjih. Prav tako pa jim primanjkuje strokovno vodstvo.

-k

GRIPA JE NEVARNA BOLEZEN HUMOR

Nekoč so se gripe bali kot ku-ge in kolere. Danes smo postali lahkoumni: »Ne morem priti, imam lahko gripo.« V našem času obstaja mišljenje, da se gripe ne smemo bati. Toda to je zgrešeno mišljenje, kar dokazujejo dejstva, da proti gripi nimamo še nobenega specifičnega zdravila. Virus gripe nobeno zdravilo ne more do živega, nobene tablete, kapsule in noben sirup. Epidemija gripe se pojavlja v rednih presledkih. Velika pa je njena nevarnost, ker pri-

kontinentih ali pa po celem sve-tu). Najhujša pandemija na sve-tu je bila v letu 1918/19, ki je zahtevala 21 milijonov smrtnih žrtev. Gripa (influenca) se hitro širi. Nastaja 18 do 36 ur po okužbi povzročitelja — virusa. Znaki so: temperatura poraste na 39—40°C, mrzlica, glavobol, bolečine v mišicah vsega telesa, bolnik je nemočen in leži. Gripa se redkokdaj konča s smrtjo. Vendar pa je njen virus zato nevaren, ker naredi človeški or-ganizem sprejemljiv za dru-

Gripa najbolj ogroža starejše ljudi in one, ki imajo kronična obolenja srca in pljuč, sladkor-no bolezen in Addisonovo bole-zen.

Raziskava virusa gripe ni lah-ka. Do danes so ustaljeni trije glavni tipi influence: A, B in C. Kadar govorimo o gripi, vedno mislimo na tip A, ker povzroča največje epidemije in pandemi-je. Vendar pa ima še veliko pod-zvrsti. V nekem angleškem in-štitutu so našli 1000 različnih vi-rusov tipa A! Z zaščitnim cep-

nov virus, zoper katerega je tre-ba uporabiti drugo cepivo.

Za pripravljanje drugega ce-piva pa je potrebno več mese-cev. Med pripravo drugega ce-piva se je virus že spremenil v drugi virus, npr. A₁, A₂ itd., ki s sodobnimi prevoznimi sredstvi obide v zelo kratkem času ze-meljsko oblo in okuži milijone ljudi. Zelo malo je ljudi, ki se ne okužijo z gripo. Gripo običaj-no prenašajo bolniki s kašlja-njem, govorom, kihanjem, pa tudi prek brisač in čaš. Prav po-sebno se je težko izogniti okuž-bi v gosto naseljenih področjih.

Na vsem svetu je 150 labora-torijev, ki sistematsko razisku-jejo obolenja in povzročitelje ter svoje raziskave takoj pošil-jajo v »svetovni center za in-fluenca« v ZDA. Če je odkrita nova vrsta virusa, se takoj pri-pravljajo nova cepiva. To pa je dolgotrajen postopek. Če vzame-jo en virus za pripravljanje ce-piva, morajo preučiti okrog sto virusov, ki se med seboj več ali manj razlikujejo.

Epidemiologi celega sveta so enotni v tem, da je treba, do-klar ne bo specifičnega zdravila zoper gripo, podvzeti ustrezne ukrepe pazljivosti! Za ta čas pa je potrebno uživati redno hrano, predvsem lahko — s čimer si pomagamo pridobiti naravne obrambne moči organizma, ki omogočajo uspešnejši odpor okužbi gripe in njenim posledicam. Izogibati se je treba mest, kjer se zbira večje število ljudi (gledališče, kino dvorane, plesi, zborovanja ipd.), kakor tudi izo-gibati se ljudem, ki kašljajo in kihajo.

Po prvih znakih gripe je tre-ba leči v posteljo, pa tudi če ni gripa, ampak samo prehlad. S tem se izognemo prenosu gripe na okolice. Bolnik z gripo mora ležati v toplem prostoru in se izogibati prepihu. Če ima visoko temperaturo, je treba poklicati zdravnika, kajti le on bo odločil način in čas zdravljenja. Vseka-kor pa je važno, da gripo nikoli ne podcenjujemo.

(Članek je povzet po avtorju Johnu Murrayu)

...ob preverjanju znanja iz varstva sem v lanskem letu pa-del in to iz pogonskih in varnost-nih navodil. Zaradi tega sem se oglašil pri pooblaščenem stro-kovnem zavodu za varstvo, pri katerem sem zadovoljivo opravil preverjanje znanja iz splošnih varnostnih načel. Seveda s po-dročja mojega delovnega mesta me »tovariši zavoda« niso vprašali, ker ne poznajo mojega de-lovnega mesta, sicer pa to tudi ni važno!

In sedaj vas vprašam, kdo mi kaj more? Imam spričevalo, za katerega sem odštel 80 dinarjev in s katerim je izkazano, da sem v strokovnem zavodu uspešno opravil preverjanje znanja iz varstva pri delu za leto 1968!

-k

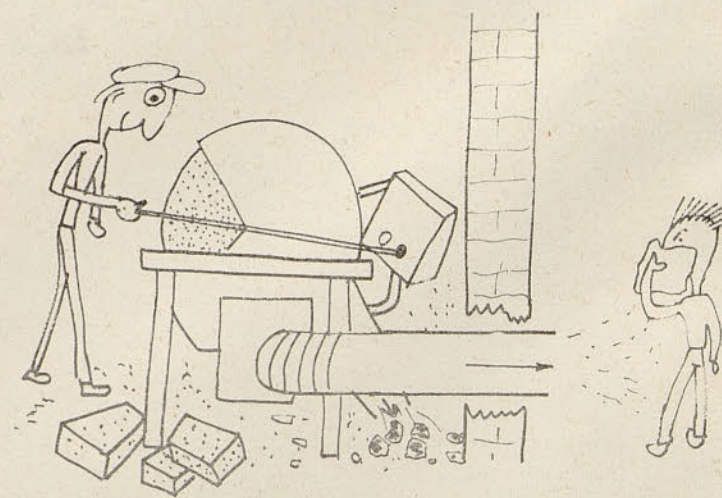
REVOLUCIONARNI KOTEL ZA TERMoeLEKTRARNE

Pred nedavnim je bil v Osaki na Japonskem uspešno preizku-šen nov tip kotla za termoelek-trarne. Nova termoelektrarna s tem kotlom teoretsko pretvarja 50 % toplotne energije v elek-trično. Pritisk vodnih par znaša od 1000 do 1500 atmosfer. Ko bo ta kotel izpopolnjen, bo prekašal vse kotle za termoelektrarne, ki so sedaj v pogonu. Na Japonskem dosega običajno kotli te vrste pritisk 250 atmosfer. Naj-novejša japonska termoelektrar-na pretvarja le 38 % toplotne energije v električno. Zaenkrat pa je še precej problemov, ki jih bo potrebno rešiti, preden bo ko-tel lahko prišel v redno uporabo.

MINIATURNE BATERIJE

V Zahodni Nemčiji so za apa-rate za naglušne izdelali minia-turne baterije. Baterije imajo obliko valja premera 6 mm, vi-soke pa so samo 3,3 mm. Te ba-terije, s svojo kapaciteto 16 mAh, omogočajo 8-urno neprekinjeno delovanje aparata za naglušne.

-k

BRUSILNI STROJ ZA ŠAMOTNO OPEKO!

...ni boljšega, če uporabljamo brusilni stroj s pomanjkljivo zašči-to, med drugim tudi, če nima pravilno urejenega odvleka, in da so stikala za vklop na takem pristopnem mestu, da jih dosežemo samo s posebno leskovo palico!

PRAVILNO!

PRI KIHANJU ALI KAŠLJA-NJU SE VEDNO OBRNI STRAN IN SI S SVOJIM ROBCEM PREKRIJ USTA IN NOS!

NEPRAVILNO!

NE KAŠLJAJ, NE KHAJ SOBESEDNIKU V OBRAZ!

vede do raznih komplikacij, do drugih sekundarnih obolenj, kot npr. vnetja pljuč, ki povzroča v veliki meri smrt.

Prva velika epidemija gripe je znana iz l. 1510. Od takrat dalje je bilo že več kot trideset pan-demij gripe (pandemija = epi-demija, ki se razširi po celih

ge okužbe, v prvi vrsti za vnet-je pljuč. Res je, da imamo dan-es antibiotike, ki delujejo pro-ti sekundarnim okužbam, seve-da v primeru, če se le-ti pravo-časno uporabljajo, vendar pa ne delujejo proti mikrobu, npr. stafilokoku, ki povzroča težko vnetje pljuč.

ljenjem organizem cepljene ose-be proizvaja protitelesa povzro-čitelja gripe, vendar pa samo zoper nekatere soje gripe. Ta obrambna moč organizma pa traja žal le kratek čas. Ceplje-nje je problematično, ker se vi-rus od ene do druge gripe me-nja in na koncu postane čisto

(Nadaljevanje s 1. strani)

in zajema celotno ozemlje druž-benopolitične skupnosti, ki jih je ustanovila. To so torej občinske enote civilne zaščite, ki jih v re-ševalnih akcijah vodi neposred-no občinski štab, usmerja pa jih v reševanje tja, kjer je potreba največja, oziroma kjer je za re-ševanje potrebna najzahtevnejše strokovno znanje. Formiranje in usposabljanje številnih enot sa-mozaščite po vaseh in krajevnih skupnostih in tudi v stanovanj-skih hišah, postavlja pred orga-ne samoupravljanja in štabov v krajevnih skupnostih obsežne in zahtevne naloge, ki pa niti niso tako male ali morda nepomem-bne.

Morda bi ob koncu, za zaklju-ček, dodal še to, da delavska univerza v Ptujju že nekaj mese-cev organizira po vseh krajih pujske občine predavanja iz »obrambne vzgoje«, ki bi se jih morali udeleževati v večini vsi občani, saj so vse teme tako pri-vlačne in poučne, da jih ne bi smel noben občan zamuditi.

Omenjene teme obsegajo, na primer, izkušnje osvobodilnega boja alžirskega ljudstva, kakor tudi vietnamskega, dalje okupa-cijski sistem v Sloveniji in — boj proti njemu med NOV 1941—1945, psihološko vojno, delova-nje obveščevalnih služb in var-nostni ukrepi v sistemu narodne obrambe. Zanimiva tema je tudi »osnovna načela vseljudske obrambne vojne s posebnim ozi-rom na posebnosti Slovenije in pa bistvo in značilnosti sodobne vojne ter vpliv sedanje vojne tehnike na bojno udeleževanje.« Še posebno zanimiva tema za nas pa bo vsekakor »vojno strateške koncepcije NATO in varšavskega pakta«.

Res je, da v takem kratkem sestavku ni mogoče zajeti vsega, kar bi bilo potrebno in nujno napisati o vseljudski obrambi, vendar sodim, da je tudi teh ne-kaj vrstic dovolj, če bodo zain-teresirale širši krog naših članov kolektiva, da se bodo bolje po-zimali za potek dogodkov okrog nas in tako že s tem svojim za-nimanjem do teh pomembnih vprašanj le nekaj doprinesli h krepitvi vseljudske obrambe ter civilne zaščite, s polno zavestjo in odgovornostjo, da v primeru nezaželene vojne ne bo prizane-seno niti nam ter našim druž-i-nam, in da je prav zato naša dolžnost, da se vsestransko vključimo v sistem vseljudske obrambe.

M. F.

(Nadaljevanje s 3. strani)

Kot sem že omenil, simpozij na žalost ni imel pristojnosti za sprejemanje konkretnih skle-pov. Nedvomno pa je bilo delo simpozija koristen napotek za vse, ki se bodo v bližnji ali dalj-nji prihodnosti lotili kakršnega-koli spreminjanja delovnega ča-sa.

F. D.

(Nadaljevanje s 3. strani)

naj bi konferenco oz. občni zbor končali brez te točke dnevnega reda. Nekaterim se je pač že mudilo na pojedino, drugim pa domov, da se malo segrejejo. Upajmo, da je vsaj volilna komisija končala svo-je delo in sestavila zapisnik!?

Za izčrpna tolmačenja, ki bodo marsikomu razjasnila nove pojme, bomo vsi hvalež-ni. Da ni bilo možno o tem razpravljati na konferenci oz.

(Nadaljevanje s 4. strani)

lahko še naštevati in bi ostalo kaj malo prostora za pohvale, čeprav je tudi teh nekaj. Vse-kakor pa ni pohvale vredno dejstvo, da kakršnokoli poro-čilo ali podoben prispevek za-stari od zasnove do objave. Najmanj dvajset dni za tisk tako male naklade pravzaprav ni malo in ni v prid dopisni-kom.

Mimogrede še aktualna do-mislica, ko je nekdo obžalo-val, ker v sestavku o varnost-nem koeficientu ni bila poda-na vrednost, ki bi jo naj upo-števali izpolnjevalci zloglas-nega »Upitnika«. Na koncu še nasvet dopisnikom, ki nimajo »tem«. Le svoji okolici naj prislusnejo in jim nikoli ne bo zmanjkovalo problemov, ki bi jih bilo vredno osvetliti. Tudi bolj enostranska osvetli-tev problema je za začetek več vredna kot njegovo zamolča-nje ali pozabljanje. Odgovorili bodo že zagovorniki nasprot-nih mnenj itd.

rb